

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Neziskový sektor v České republice a jeho financování

Lucie Vinterová

© 2013 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Vinterová Lucie

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Neziskový sektor v ČR a jeho financování

Anglický název

Non-profit sector in the Czech republic and its financing

Cíle práce

Cílem práce je popis neziskového sektoru, jednotlivých forem činnosti a způsoby jejich financování. V praktické části bude proveden rozbor financování jednotlivých typů nestátních neziskových organizací a bude graficky zmapován vývoj neziskového sektoru v České republice od roku 1989 do současnosti.

Metodika

- shromáždění podkladů pro zpracování teoretické části zadání práce
- prostudování podkladů a jejich roztřídění
- analýza podkladů pro zpracování teoretické části práce
- shromáždění podkladů pro praktickou část práce
- zpracování praktické části a její vyhodnocení zvolenou metodou
- sumarizace výsledků a jejich vyhodnocení

Harmonogram zpracování

1. Sběr dat, vytvoření zadání práce do 30.6.2012
2. vypracování teoretické části práce do 31.1.2013
3. vypracování praktické části práce do 28.2.2013
4. Odevzdání práce dle závazných pokynů PEF ČZU

Rozsah textové části

30 - 40 stran

Klíčová slova

Neziskový sektor, nezisková organizace, občanské sdružení, nadace, nadační fondy, církevní právnická osoba, obecně prospěšná činnost, dobrovolnictví, financování neziskových organizací

Doporučené zdroje informací

DEVEROVÁ, L. a kol. Společenský a legislativní rámec neziskového sektoru. Praha: Agnes, 2008, 154 s. ISBN 978-80-903696-2-7.

Dobrovolníci v neziskových organizacích. Praha: ICN - Informační centrum nadací z jiných neziskových organizací, 2001, 24 s. ISBN 80-85423-05-0.

POSPÍŠIL, M. Neziskové organizace a jejich funkce v demokratické společnosti. Brno: Společnost pro studium neziskového sektoru, 2009, 32 s. ISBN 978-80-904150-3-4.

REKTŮŘÍK, J. a kol. Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení. Praha: Ekopress, 2010, 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.

ŠKARABELOVÁ, S. Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2005, 52 s. ISBN 80-239-4057-0.

a další literatura po dohodě s vedoucí práce.

Vedoucí práce

Borská Jana, JUDr.

Termín odevzdání

březen 2013

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Děkan fakulty

V Praze dne 30.1.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Neziskový sektor v České republice a jeho financování“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 3. 2013

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí bakalářské práce JUDr. Janě Borské za všechny odborné rady a připomínky při zpracování bakalářské práce.

Neziskový sektor v České republice a jeho financování

Non-profit sector in the Czech republic and its financing

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá neziskovým sektorem na území České republiky a jeho financováním. Práce vymezuje neziskový sektor několika definicemi od různých autorů a představuje jeho roli v národním hospodářství. Je zde obsažena stručná historie neziskového sektoru na území České republiky a rovněž charakteristika neziskového sektoru Evropské unie. Následuje definice pojmu nezisková organizace a rozdělení těchto organizací za pomoci několika třídících kritérií. Nedílnou součástí jsou jednotlivé druhy neziskových organizací a dále také způsoby financování těchto organizací. Praktická část je zaměřena na vývoj neziskového sektoru v letech 1990 – 2012, který fakticky navazuje na teoretickou část a rozbor financování konkrétní neziskové organizace. Na základě vyhodnocení finančního hospodaření organizace jsou navržena doporučení, jak vylepšit finanční situaci.

Summary

Main topic of this bachelor's thesis is the non – profit sector in the Czech Republic and its financing. The thesis describes non – profit sector by a set of definitions made by a number of authors, also, it describes the sector's role in the economy. The thesis contains brief history of non – profit sector in the Czech Republic and in the EU. What follows is the definition of term *non – profit organization* and likewise, the division of non – profit organizations according to a number of selection criteria. Very important part of the thesis describes which kinds of non – profit organizations exist, but also, the ways how are these organizations funded. Practical part is focused on development of the non – profit sector in 1990 – 2012 period. The practical part of the thesis is followed by the theoretical part (that includes the case study of specific non – profit organization, including the analysis of its financing). On the basis of this financial analysis, several recommendations how to improve the financial situation of this organization will be offered.

Klíčová slova: neziskový sektor, nezisková organizace, občanské sdružení, nadace, nadační fond, obecně prospěšná společnost, církevní právnická osoba, dobrovolnictví, financování neziskových organizací

Keywords: non-profit sector, non-profit organization, civil association, foundation, endowment fund, public benefit corporation, ecclesiastical legal entity, volunteering, financing of non-profit organizations

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Cíle a metodika	12
2.1	Cíle práce	12
2.2	Metodika	12
2.2.1	Studium zdrojů.....	12
2.2.2	Osnova a teoretická část práce.....	13
2.2.3	Praktická část práce	14
3	Teoretická část	15
3.1	Neziskový sektor.....	15
3.1.1	Definice neziskového sektoru	15
3.1.2	Třetí sektor, občanský sektor	15
3.2	Národní hospodářství a jeho členění.....	16
3.3	Neziskový sektor a Evropská unie	19
3.4	Vývoj neziskového sektoru v ČR	20
3.4.1	Neziskový sektor do roku 1989	20
3.4.2	Vývoj neziskového sektoru a změny po roce 1989	20
3.5	Neziskové organizace	21
3.5.1	Definice neziskových organizací	21
3.5.2	Typologie neziskových organizací	21
3.5.3	Státní a nestátní neziskové organizace.....	24
3.5.4	Rada vlády pro nestátní neziskové organizace	25
3.5.5	Činnost neziskových organizací	25
3.5.6	Legislativní rámec nestátních neziskových organizací.....	26
3.6	Formy nestátních neziskových organizací	27
3.6.1	Občanské sdružení	27
3.6.2	Nadace a nadační fondy	29
3.6.3	Církevní právnická osoba	30
3.6.4	Obecně prospěšná společnost	32
3.7	Financování neziskových organizací	34
3.7.1	Veřejné financování	35

3.7.2	Neveřejné financování	35
4	Praktická část	40
4.1	Vývoj neziskového sektoru.....	40
4.1.1	Vývoj počtu neziskových organizací v letech 1990 – 2012	40
4.2	Diakonie ČCE – Středisko křesťanské pomoci v Praze.....	44
4.2.1	Diakonie Českobratrské církve evangelické.....	44
4.2.2	Vznik Střediska křesťanské pomoci v Praze	45
4.2.3	Služby poskytované SKP v Praze	45
4.2.4	Organizační struktura SKP v Praze	47
4.2.5	Zdroje financování.....	47
4.2.6	Náklady SKP v Praze.....	52
4.2.7	Výsledky hospodaření.....	53
4.2.8	Zhodnocení finančního hospodaření.....	55
4.2.9	Návrhy na zlepšení hospodaření	55
5	Závěr	58
6	Seznam použitých zdrojů.....	61
7	Příloha č. 1 – Seznam grafů, obrázků a tabulek.....	65
8	Příloha č. 2 – Rozhovor se zástupkyní SKP v Praze	66

Seznam použitých zkratk:

ČR – Česká republika

Diakonie ČCE – Diakonie Českobratrské církve evangelické

EU – Evropská unie

MK ČR – Ministerstvo kultury České republiky

MPSV ČR – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky

NNO – Nestátní neziskové organizace

NO – Nezisková organizace

PO – Právnícká osoba

RVNNO – Rada vlády pro nestátní neziskové organizace

SKP v Praze – Středisko křesťanské pomoci v Praze

SR ČR – Státní rozpočet české republiky

1 Úvod

Neziskový sektor na území České republiky (dále jen ČR) neměl vždy ideální podmínky pro svou realizaci, jako příklad lze uvést druhou světovou válku nebo po ní následující komunistickou éru. Nehledě na tyto problémy a útrapy, které si lidé dokázali uvědomit, následně společně navázali na tradici, která sahá až do 19. století. Navíc je pravdou, že lidé mají tendence ke sdružování se již od dávných dob. Nejčastěji tomu činí, když mají nějaký společný zájem, chtějí dosáhnout něčeho, co by pro jednotlivce bylo problematické.

Dnešní doba rovněž není tak příznivá, jak by si možná mnozí přáli. I dnes se najdou problémy, se kterými se lidé, ale i různé spolky a organizace musí potýkat. Může se jednat o problémy sociálního charakteru, zdravotní nebo jiné. Přesto, že ČR je vyspělým a moderním státem, který má nezastupitelnou úlohu při zajištění potřeb občanů, existují jisté oblasti, v nichž vytvořila prostor pro neziskové organizace, které převzaly naplnění úkolů státu v těchto oblastech.

Následující strany bakalářské práce jsou zaměřeny na definici neziskového sektoru, vymezení jednotlivých forem neziskových organizací, které jsou pro mnoho občanů tak nezbytné. Různé neziskové organizace se zabývají oblastmi lidského života. Jedná se například o kulturu, zdravotnictví, poskytování sociálních služeb, ochranu životního prostředí nebo volný čas. Tyto organizace se snaží lidem poskytnout co nejkvalitnější život v rámci možností.

Neziskové organizace v dnešní době provázejí člověka téměř na každém kroku. Jako právoplatná součást národního hospodářství je neziskový sektor připraven lidem pomoci v různých životních situacích. Samy neziskové organizace jsou ovšem z velké části závislé na pomoci druhých. Finanční situace je spojená zmiňované téměř denně ve všech médiích. Může být pozitivní i negativní, které dnes převládá. Ačkoli se většinou týká jednotlivců, obchodních společností či dokonce státu, často se zapomíná právě na neziskový sektor a jeho organizace. Problémy s financemi mají nejen tyto organizace, ale i ostatní občané, a tak počet těch, kteří neziskovým organizacím pomáhají, postupně klesá.

Výše zmiňované finanční problémy řeší dnes téměř všichni. Proto je v této bakalářské práci připomenuta problematika financování neziskového sektoru. Jednotlivé způsoby financování mohou být užitečné a vhodné pro jednu organizaci, ale nemusí

přinášet úspěch druhé. Každá takováto organizace je jiná, a tak si sama musí stanovit, jaké způsoby budou právě pro ni nejlepší a nejvýhodnější.

Jedním ze způsobů financování je také dnes čím dál častěji využívané dobrovolnictví. Mezi lidmi se nachází velké množství těch, kteří chtějí nezištně pomáhat ostatním a právě ti se zpravidla stávají dobrovolníky. Dobrovolníci mívají potřebu někomu pomáhat, často také sami mají dost volného času a chtějí ho jen smysluplně využít. Někteří mohou mít vlastní zkušenost, protože jim nezisková organizace nebo dobrovolník pomohli vyřešit vlastní problém. Důvodů tedy může být nekonečně mnoho. Dobrovolnictví zasahuje do různých oblastí života. Dobrovolníci se mohou starat o nemocné lidi, mohou trávit volný čas s mladými lidmi, kteří prožívají nějakou krizovou situaci nebo mají jen nějaký handicap. Hojně se vyskytují též v oblasti životního prostředí, kdy pomáhají s úklidem a čištěním některé přírodní lokality.

2 Cíle a metodika

2.1 Cíle práce

Cílem teoretické části práce je definovat neziskový sektor z hlediska právní úpravy, charakterizovat jeho postavení v rámci národního hospodářství, vymezit typy neziskových organizací, dále definovat jednotlivé formy činnosti a také způsoby jejich financování.

Cílem praktické části bude zmapovaný vývoj neziskového sektoru v ČR od roku 1990 do současnosti a následně rozbor financování nestátní neziskové organizace.

2.2 Metodika

2.2.1 Studium zdrojů

Před zpracováním teoretické části práce budou prostudovány základní zdroje, které souvisejí s problematikou bakalářské práce. Bude tedy využito metody studia dokumentů. Pro potřeby definice neziskového sektoru jako celku bude prostudována kniha „*Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*“, kterou vytvořil kolektiv autorů včetně Simony Škarabelové. Ta se věnuje již dlouhou dobu výzkumům neziskového sektoru. Dalším autorem bude Jaroslav Rektoušek, prostudovány budou jeho knihy „*Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*“ a „*Ekonomika a řízení neziskových organizací*“. Jelikož bude nutné zmínit i vývoj neziskového sektoru a jeho vztah k Evropské unii, budou analyzovány informace z knih „*Průvodce neziskovým sektorem Evropské unie*“ od Oldřicha Čepelky a „*Marketing neziskových organizací*“ autora Radima Bačuvčíka. Další publikace, které budou prostudovány, se nazývají „*Společenský a legislativní rámec neziskového sektoru*“ a „*Průvodce neziskovým právem*“ od Lenky Deverové a kol., dále „*Právní minimum pro pracovníky neziskových organizací (a nejen pro ně)*“ od autora Hlouška, „*Rozbor financování nestátních neziskových organizací z vybraných veřejných rozpočtů*“, což je sborník, na kterém se opět podílela Simona Škarabelová. Dále budou osvojeny informace z knihy „*Úspěšná nezisková organizace*“ od dvojice autorů Šedivého a Medlíkové. Informace z knih budou doplněny o data z různých výzkumných zpráv, například ze „*Zpráv o neziskovém sektoru*“ autorky Terezy Vajdové nebo publikace „*Neziskový sektor sledovaný Radou vlády pro nestátní neziskové organizace*“ od Jiřího Müllera, „*Zpráv o neziskovém sektoru*“ autorů Hyánka a Rosenmayera, kteří se rovněž jako Simona

Škarabelová podíleli na sborníku „*Definice neziskového sektoru*“. K nastudování problematiky neziskového sektoru v ČR a jeho financování budou využity také publikace „*Vícezdrojové financování kulturních organizací*“ od Petra Boukala a „*Určité aspekty právní úpravy nadací v ČR, ve Francii, v Německu a v Rakousku*“ od Vladimíry Pejchalové-Grünwaldové.

Tyto zdroje budou doplněny o vybrané informace z webových stránek, zejména Dobrovolnik.cz, Ministerstva financí ČR, Businesscenter.cz, a dále Obcanskasdruzeni.cz.

Vzhledem k tematice této bakalářské práce budou studovány také zákony. Bude se jednat zejména o zákony č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, č. 227//1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Dojde také k nahlédnutí do nového občanského zákoníku, jelikož i ten se zabývá právní úpravou neziskových organizací (dále jen NO).

2.2.2 Osnova a teoretická část práce

Při důkladném studiu zdrojů budou vyhledávány potřebné informace. Vyhledání bude provedeno na základě klíčových slov. V této fázi bude využito metody excerptce, kdy dojde k pořízení výtahů z prostudovaných pramenů. Získaná data budou nejprve analyzována (rozložena na jednotlivé části) a následně bude provedena jejich syntéza (data budou sjednocena). V některých případech budou informace přesně citovány, jindy bude stačit přeformulování. V této fázi bude také sestavena osnova práce. V bakalářské práci budou použity zkratky, jejich seznam bude na začátku práce. Celá práce bude rozdělena do 5 kapitol. První bude obsahovat úvod. Ve druhé budou stanoveny cíle práce a vypsány metody, které byly při tvorbě práce využity. Třetí kapitola bude obsahovat teoretická východiska. Jako první zde bude představen neziskový sektor. Jeho vymezení bude provedeno pomocí metody klasifikace. Zde budou uvedeny definice několika autorů. Dále bude neziskový sektor představen z hlediska jeho postavení v národním hospodářství a z hlediska vývoje a vztahu k Evropské unii.

NO budou rovněž charakterizovány dle jednotlivých hledisek. Zde bude využito metody klasifikace. Nejprve budou definovány na základě zákona č. 586/1992 Sb., o dani

z příjmu. Další dělení NO bude podle několika kritérií: dle zakladatele, globálního charakteru poslání, právně organizačních norem, financování a dále bude zmíněno také oborové členění organizací. Organizace neziskového sektoru budou rozděleny na státní a nestátní, protože i to je jedním z významných hledisek. Následně budou v bakalářské práci charakterizovány NO, kterými se zabývá Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (občanská sdružení, nadace, nadační fondy, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti). Charakteristika těchto právních forem bude provedena podle účelu založení, způsobu založení, vzniku organizace, zániku organizace a budou uvedeny i jejich statutární orgány.

Část zaměřená na financování neziskových organizací, které jsou výše uvedeny a charakterizovány, bude roztržena dle jednotlivých znaků. Dvěma základními znaky bude veřejné a neveřejné financování. Neveřejné financování bude rozděleno ještě podle dílčích znaků, kterými budou nadace, dárcovství, členské příspěvky, příjmy z vlastní činnosti, část příjmů z loterií a daňová a poplatková zvýhodnění.

2.2.3 Praktická část práce

Praktická část bude čtvrtou kapitolou bakalářské práce. První část bude fakticky navazovat na část teoretickou, konkrétně na kapitolu o vývoji neziskového sektoru v ČR. V této části se bude vycházet ze sekundárních dat, podle nichž bude vytvořeno grafické zobrazení vývoje neziskového sektoru. Sekundární data budou čerpána z webové stránky Neziskovky.cz.

Druhou částí bude případová studie, kdy bude využito metody kvalitativního charakteru. Vzhledem k faktu, že autorka absolvovala bakalářskou praxi v konkrétní neziskové organizaci a získala značné informace, bude rozebrána právě tato organizace. Data pro zpracování budou tedy získána prostudováním výročních zpráv, absolvováním školení v organizaci a bude proveden také standardizovaný rozhovor se zástupcem neziskové organizace. Popsána bude také stručná historie NO, její organizační struktura a také seznámení s činnostmi, kterým se věnuje. Primárně však bude analyzována z hlediska financování, budou analyzovány výnosy a náklady. Následně budou zhodnoceny výsledky hospodaření. Na základě zhodnocení bude vytvořen seznam možných opatření, která by mohla NO přijmout, pokud by chtěla dosáhnout vyšších výnosů. Výsledky práce budou shrnuty v závěru, v páté kapitole.

3 Teoretická část

3.1 Neziskový sektor

3.1.1 Definice neziskového sektoru

Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (dále jen RVNNO)¹ definuje neziskový sektor jako prostor, který je tvořen institucemi, které jsou:

- organizované,
- soukromé,
- nerozdělující zisk,
- samosprávné,
- dobrovolné.

Organizovanost znamená, že se organizace řídí podle jistých pravidel, která jsou většinou formulována v zakládací listině, zřizovací listině či ve stanovách.

Organizace je soukromá, pokud je institucionálně oddělena od vlády. V tomto případě se nejedná o oddělení od finančních prostředků, které stát organizaci poskytuje, neboť tyto prostředky jsou pro nestátní neziskové organizace (dále jen NNO) významné.

Veškerý zisk, kterého NO svojí činností dosáhnou, musí nechat v organizaci a použít jej na další činnost. *„Tento jev je v českém právním řádu zohledněn v definici organizací, jež jsou založeny za jiným účelem, než je podnikání.“*

Samosprávné jsou ty organizace, které *„disponují vnitřní strukturou se stanovením řídicích a kontrolních kompetencí.“*

Dobrovolnost je znak neziskových organizací, kdy jsou při výkonu činnosti přítomni dobrovolníci. Množství dobrovolníků se v jednotlivých neziskových organizacích liší, nicméně je to jedna z nezbytných charakteristik neziskových organizací.

3.1.2 Třetí sektor, občanský sektor

Haken² nazývá neziskový sektor rovněž jako třetí. Do neziskového sektoru lze v širším pojetí zařadit všechny organizace, které nejsou založeny za účelem tvoření a rozdělování zisku, jinak řečeno not-for-profit (ne-pro-ziskové). Pokud by bylo bráno

¹ VAJDOVÁ, Tereza, *Zpráva o neziskovém sektoru v České republice*, s. 5

² HAKEN, Roman, *Třetí sektor*, In: ŠKARABELOVÁ, Simona, *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*, s. 13

v úvahu toto pojetí, řadily by se sem i politické strany, profesní svazy a další různé příspěvkové organizace.

Z hlediska užšího pojetí se do tohoto sektoru řadí NNO. „*Definice nestátních neziskových organizací v ČR je odvozena od právní subjektivity: občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace, nadační fondy, církevní právnické osoby.*“ Tyto organizace poskytují služby, které neposkytuje veřejná správa ani podnikatelský sektor, protože to pro ně není výhodné.

Do „*třetího*“ sektoru patří dále i občanské aktivity, „*kteřé vykonávají obecně nebo vzájemně prospěšnou aktivitu bez právní subjektivity. Jedná se o petiční akce, sousedské iniciativy, apod.*“ Občanské aktivity společně s NNO by mohly tvořit občanský sektor.

3.2 Národní hospodářství a jeho členění

Národní hospodářství je hospodářství celé země, tedy veškerých domácností, podniků či státních institucí.³

Pro zdůvodnění, proč vůbec existují NO a k čemu slouží, je nutno vymezit prostor, ve kterém všechny organizace působí. Tento prostor je určen v rámci národního hospodářství. Díky takovému vymezení a určení podmínek a hranic jejich působnosti pak mohou NO lépe vykonávat svou činnost a plnit svá poslání. V odborné literatuře je možné najít mnoho kritérií pro členění národního hospodářství. V této práci bude popsáno dělení dle principu financování a dále pak dle ekonoma Pestoffa.⁴

V knize Organizace neziskového sektoru⁵ je uvedeno, že princip financování dělí národní hospodářství na čtyři sektory, kdy se jedná o:

- ziskový (tržní) sektor
- neziskový veřejný sektor
- neziskový soukromý sektor
- sektor domácností.

³ NEVŘALOVÁ, Jana. Struktura národního hospodářství. In: *Internetový portál COPTTEL* [online]. 2012 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://coptel.coptkm.cz/index.php?action=2&doc=32301&instance=2>

⁴ REKTOŘÍK, Jaroslav et al., *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*, s. 13

⁵ Tamtéž, s. 13

Ziskový sektor je část národního hospodářství, která je financována především z prodeje statků za tržní cenu, tedy z prostředků získaných subjekty. Tyto subjekty se pohybují v ziskovém sektoru.⁶ Podnikatelské subjekty neboli organizace ziskového sektoru, jsou zřízeny za účelem dosažení zisku. Pokud mají dostatečné množství financí, mohou podporovat neziskové subjekty. Ty jsou naopak zřízeny k tomu, aby plnily obecně prospěšné činnosti – není cílem, aby dosahovaly zisku.⁷

Neziskový neboli netržní sektor je ta část, v níž subjekty získávají prostředky pro realizaci své činnosti pomocí přerozdělovacích procesů. Získávají veřejné finance. Cílem a důvodem, proč jsou organizace v tomto sektoru zřizovány, je dosažení nějakého užitku, nikoli zisku ve formě peněz.⁸

V rámci neziskového sektoru lze najít veřejný sektor, který je financován z veřejných financí a jeho instituce a organizace jsou řízeny státní správou. Tento sektor má za úkol poskytovat veřejné služby.⁹

Neziskový soukromý sektor je financován naopak ze soukromých financí, přičemž není vyloučeno, aby přijal i příspěvek z veřejných financí. Finance soukromé jsou tedy prostředky od fyzických nebo právnických osob (dále jen PO), které se rozhodly svými soukromými financemi podpořit neziskový soukromý sektor a zároveň neočekávají, že by jim tato podpora zajistila zisk.¹⁰

Poslední je sektor domácností, který je rovněž nedílnou a nezbytnou součástí neziskového sektoru a tím pádem národního hospodářství.¹¹

Rosenmayer v článku *Soukromý neziskový sektor*¹² uvádí, že lze dělit národní hospodářství jako celek na sektory. Při tomto dělení na jednotlivé sektory je důležité vymezit si určitá kritéria, dle kterých lze zařadit organizace do příslušných kategorií. Rovněž je potřeba stanovit určité hranice mezi jednotlivými sektory. Výhodou tohoto sektorového vymezení je, že podává celkový obraz společnosti. Znamená to tedy, že každá organizace či ekonomická jednotka musí patřit do nějakého sektoru.

⁶ Tamtéž, s. 14

⁷ Ziskový a neziskový sektor. *CEED* [online]. 2011 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: http://www.ceed.cz/podnikani/14_ziskovy_a_neziskovy_sektor.htm

⁸ REKTOŘÍK, Jaroslav et al, cit. 4, s. 14

⁹ Tamtéž, s. 14

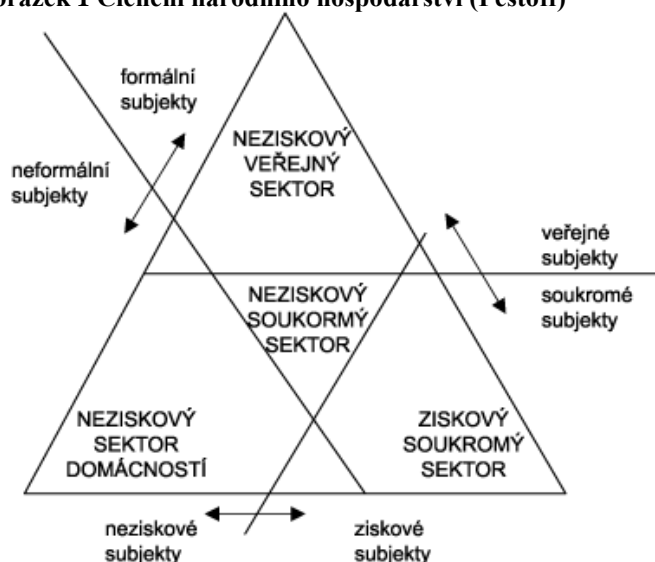
¹⁰ Tamtéž, s. 14

¹¹ Tamtéž, s. 14

¹² ROSENMAYER, TOMÁŠ, *Soukromý neziskový sektor*, In: ŠKARABELOVÁ, Simona, ed. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*, s. 33

Národní hospodářství se obvykle rozděluje do tří až čtyř sektorů na základě jednoho nebo více kritérií. Ekonom Pestoff dělí národní hospodářství dle tří kritérií na čtyři sektory. Jedná se o kritéria financování provozu a rozvoje, které dělí sektory na ziskový a neziskový, dále kritérium vlastnictví a posledním kritériem je míra formalizace.¹³

Obrázek 1 Členění národního hospodářství (Pestoff)

Zdroj: ŠTRUBLOVÁ, Jana. *Činnost a financování pedagogicko-psychologických poraden* [online]. Brno, 2010 [cit. 2013-01-28]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/251375/esf_b/. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko – správní fakulta. Vedoucí bakalářské práce Markéta Páleníková.

Rosenmayer vysvětluje národní hospodářství na Pestoffově modelu, který znázorňuje obrázek 1. Zde jsou podle jednotlivých kritérií vymezeny sektory (formální a neformální, ziskové a neziskové a soukromé a veřejné). Tyto sektory jsou rozděleny podle dělících přímk. Příčky vedou tak, aby uprostřed trojúhelníku zůstalo místo, které je vymezeno pro neziskový soukromý sektor. Ten jediný je definován všemi třemi kritérii zároveň, pro ty ostatní stačí splnění jen jednoho kritéria.¹⁴

¹³ Tamtéž, s. 33

¹⁴ ROSENMYER, Tomáš, cit. 12, s. 34

3.3 Neziskový sektor a Evropská unie

Neziskový sektor je velice důležitý nejen v evropských, ale ve všech světových ekonomikách. Bačuvčík¹⁵ uvádí, že v zemích, které jsou „*tradičními členy Evropské unie*“ (dále jen EU), se NO zabývají především aktivitami, jež se týkají sociální či zdravotní péče, sociální oblasti nebo také vzdělávání. V zemích „*východního bloku*“ se lze spíše setkat s organizacemi, které se orientují především na oblasti kultury, rekreace nebo sportu. V těchto oblastech je zaměstnána přibližně třetina všech pracovníků, kteří se podílejí na chodu neziskových organizací.

S tímto souvisí především historie těchto zemí a tedy i to, že v některých částech Evropy se činnosti, které směřují od neziskových organizací k vládě, médiím, ale i širší veřejnosti, teprve rozvíjejí. Naopak v již výše zmíněných „*tradičních zemích EU*“ je toto naprosto běžnou součástí jejich veřejné politiky.¹⁶

Převážně kvůli velké míře rozmanitosti jednotlivých zemí a různým situacím na jejich území není možné jakkoli neziskový sektor v rámci EU zobecnit. Každá země má jinou právní úpravu, mnohokrát i jiné vymezení pojmu NO. V ČR je neziskovost dána právní formou, v jiných zemích tomu bývá i jinak, např. o neziskovosti organizace rozhodne soud nebo finanční úřad. Pak může status neziskovosti získat i obchodní firma, která tím získá mnohé výhody (např. úlevy na daních apod.). Zde je ale podmínkou dodržení zásady neziskovosti.¹⁷

Záleží tedy na každém státu, jakou právní úpravu pro neziskový sektor stanoví. Dle Bačuvčíka existuje jeden předpis EU, který udává pro členské státy ucelená pravidla. Tímto předpisem je tzv. „*Šestá směrnice EU*“. Ta uvádí, že NO mohou být oprostěny od placení daně z přidané hodnoty. Toto osvobození je však podmíněno „*obecnou prospěšností*“, která musí být uznaná finančními úřady. Skutečná úprava se v jednotlivých zemích ale opět liší.¹⁸

NO v Evropě se zaměřují čím dál více na lidská a občanská práva a svobody, snaží se podporovat zaměstnanost a nabízet občanům rovné šance. Vzhledem k stále se zvyšující míře integrace zemí v rámci EU dochází i ke spolupráci mezi jednotlivými organizacemi. Spolupracují spolu zejména proto, aby snáze dosahovaly stanovených cílů, posílily své

¹⁵ BAČUVČÍK, Radim, *Marketing neziskových organizací*, s. 58

¹⁶ ČEPELKA, Oldřich, *Průvodce neziskovým sektorem Evropské unie*, s. 22 - 23

¹⁷ BAČUVČÍK, Radim, cit. 18, s. 58 - 59

¹⁸ Tamtéž, s. 59

postavení na mezinárodní úrovni a rovněž aby zvyšovaly svůj vliv na veřejnou politiku. Vztah na „partnerské úrovni“ je velice typický pro neziskový sektor.¹⁹

3.4 Vývoj neziskového sektoru v ČR

3.4.1 Neziskový sektor do roku 1989

Neziskový sektor tak, jak jej známe dnes, navazuje na dlouholetou tradici. Na území Čech měly různé dobrovolné spolky a nadace nejen v nedávné historii vždy podíl na kulturních, národních a politických změnách. Jednalo se například o Národní obrození, vznik Československé republiky v roce 1918 či Sametovou revoluci roku 1989. K potlačování činnosti těchto organizací docházelo především v obdobích krize, kdy byli u moci zástupci totalitních režimů – fašisté, komunisté, ovšem vždy po pádu těchto režimů se jejich činnost mohla opět obnovit.²⁰

3.4.2 Vývoj neziskového sektoru a změny po roce 1989

Rok 1989 přinesl nejen pád komunismu, ale rovněž možnost zakládat NO a pomáhat tak.²¹

Mezi léty 1990 – 1992 docházelo k takzvané „euforii“, kdy vznikalo velké množství NO. Došlo také k prvním právním úpravám neziskového sektoru, například zákonem o sdružování a právní úpravou nadací. V tomto období byly vytvořeny vhodné podmínky pro začátek obecně prospěšné činnosti, která byla podpořena i zahraničními dárci.²²

V období vzniku samostatné ČR zůstávala podpora neziskového sektoru stabilní. V další etapě vývoje neziskového sektoru si k němu našel stát pevnější vztah. „Nový zákon o nadacích vedl ke konsolidaci nadační sféry, proběhla příprava nových zákonů a zpřesňování dotačních pravidel jednotlivých ministerstev. Byla obnovena činnost RVNNO.“²³

Od roku 2002 až do současnosti prošel neziskový sektor mnoha dalšími změnami. Jako dvě nejvýznamnější lze jmenovat vytvoření krajů, což způsobilo ovlivnění nestátních

¹⁹ ČEPELKA, Oldřich, cit. 19, s. 24

²⁰ VAJDOVA, Tereza, cit. 1, s. 10

²¹ Neziskový sektor. *Czech.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/Podnikani/Ekonomicka-fakta/Neziskovy-sektor>

²² Tamtéž

²³ Tamtéž

neziskových organizací v regionu a dále vstup do EU, který přináší možnost čerpat dotace z různých fondů EU.²⁴

3.5 Neziskové organizace

3.5.1 Definice neziskových organizací

NO jsou vymezeny zákonem č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve kterém je v § 18, odstavci 7, charakterizována organizace – PO, jež nebyla založena ani zřízena za účelem dosažení zisku, tedy podnikání. Jedná se o členění NO podle právních norem.

Zákon o dani z příjmu do této kategorie řadí tyto organizace:

- zájmová sdružení právnických osob (s právní subjektivitou);
- občanská sdružení včetně odborových organizací;
- politické strany a politická hnutí;
- registrované církve a náboženské společnosti;
- nadace a nadační fondy;
- obecně prospěšné společnosti;
- veřejné vysoké školy;
- obce a vyšší územně samosprávné celky;
- organizační složky státu a územně samosprávných celků;
- příspěvkové organizace;
- státní fondy;
- subjekty, o kterých tak rozhodne zvláštní zákon.²⁵

3.5.2 Typologie neziskových organizací

Předchozí přehled organizací slouží k výpočtu daně z příjmů. Není však zcela vhodný k vysvětlení poslání a cílů organizací neziskového sektoru. Ty jsou totiž velice rozmanité a prolínají se celou lidskou společností. Rektořík²⁶ je systematizuje dle třídicích znaků.

²⁴ Tamtéž

²⁵ ŠKARABELOVÁ, Simona, *Vymezení pojmu nestátní nezisková organizace*, In: ŠKARABELOVÁ, Simona, ed., *Definice neziskového sektoru (Sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS)*, s. 25

²⁶ REKTOŘÍK, Jaroslav et al., *Ekonomika a řízení neziskových organizací*, s. 18

První je kritérium zakladatele, jež dělí NO na:

- **organizace založené veřejnou správou** (tzn. státní správou nebo samosprávou), tedy „veřejnoprávní organizace“;
- **soukromoprávní organizace**, tedy takové, které zakládá soukromá osoba, ať už fyzická či právnická;
- **organizace, vznikající jako veřejnoprávní instituce ze zákona.**²⁷

Druhé kritérium člení organizace dle globálního charakteru poslání. Podle tohoto kritéria rozlišujeme:

- **veřejně prospěšné** organizace, které se zabývají poskytováním svých služeb veřejnosti, ne tedy výhradně svým členům (nejčastěji se jedná o sociální služby a vzdělávání)²⁸;
- **vzájemně prospěšné** organizace, soustřeďující se na zabezpečování služeb pro své členy (profesní komory, odbory, aj.).²⁹

Následujícím kritériem je kritérium právně organizační normy, dělicí organizace na tři skupiny. Jsou to:

- *„organizace založené dle zákona č. 576/1990 Sb., o hospodaření s rozp. prostředky státního rozpočtu ČR a o finančním hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací“;*
- *„organizace“*, které byly založeny podle *„ostatních zákonů platných pro neziskové organizace“;*
- *„organizace založené podle zákona č. 513/1991 Sb.“*, tedy podle obchodního zákoníku.³⁰

Kritérium financování rozlišuje organizace:

- *„financované zcela z veřejných rozpočtů (rozpočtové organizace)“;*
- *„financované z části z veřejných rozpočtů (příspěvkové organizace, vybraná občanská sdružení, pol. strany a hnutí)“;*
- *„financované z různých zdrojů“;*
- *„financované z výsledků realizace svého poslání.“*³¹

²⁷ Tamtéž, s. 18

²⁸ Tamtéž, s. 19

²⁹ Tamtéž, s. 19

³⁰ Tamtéž, s. 19

³¹ Tamtéž, s. 19

Jako poslední uvádí Rektořík³² oborové členění neziskových organizací. K tomu využívá systém „*Mezinárodní klasifikace neziskových organizací (ICNPO)*“. Toto členění, které vytvořili na základě svého výzkumu Salamon a Anheier, je uvedeno také v knize *Marketing neziskového sektoru*³³. Obory působení neziskového sektoru jsou tyto:

1. kultura, sport a volný čas;
2. vzdělávání a výzkum;
3. zdraví;
4. sociální služby;
5. životní prostředí;
6. rozvoj a bydlení;
7. právo, prosazování zájmů a politika;
8. filantropie a dobrovolnictví;
9. mezinárodní aktivity;
10. náboženství;
11. hospodářská a profesní sdružení, odbory;
12. činnosti jinde neuvedené.

Nejčastějším a zároveň nejvhodnějším dělením organizací působících v neziskovém sektoru je „*dělení s typologickými znaky, které jsou odvozeny globálního poslání organizace*“.³⁴

Jako první uvádí Rektořík³⁵ **neziskové soukromoprávní organizace vzájemně prospěšné**, kdy globálním posláním je vzájemně prospěšná činnost. Jako příklad je možné uvést občanská sdružení a zájmová sdružení právnických osob. Další **soukromoprávní NO je veřejně prospěšná**. Globální poslání zde znamená činnost veřejně prospěšnou, jedná se nejčastěji o obecně prospěšné společnosti a nadace. Následuje **nezisková veřejnoprávní organizace rozpočtového a příspěvkového typu** (příspěvkové organizace, rozpočtové organizace, dále např. Akademie věd ČR nebo Grantová služba ČR) a **neziskové ostatní veřejnoprávní organizace** (Český rozhlas, Česká televize, Nejvyšší

³² Tamtéž, s. 19

³³ BAČUVČÍK, Radim, cit. 18, s. 49 - 50

³⁴ REKTOŘÍK, Jaroslav et al., cit. 29, s. 20 - 23

³⁵ REKTOŘÍK, Jaroslav et al., cit. 29, s. 20 - 23

kontrolní úřad), jejichž globálním posláním je veřejně prospěšná činnost, stejně jako u soukromoprávní veřejně prospěšné organizace. Posledním typem je **NO soukromoprávní – obchodní společnost**. Posláním tohoto druhu nevýdělečné organizace pak může být jak veřejně, tak vzájemně prospěšná společnost. Jedná se o spol. s ručením omezeným či akciové společnosti, jež byly zřízeny za jiným účelem než je podnikání.

3.5.3 Státní a nestátní neziskové organizace

RVNNO dělí neziskové organizace na státní neboli veřejné a nestátní, nevládní organizace.³⁶

- **Státní neziskové organizace**

Tento typ neziskových organizací se zabývá zabezpečováním veřejné správy a to na vládní, regionální i obecní úrovni. Do této kategorie se řadí právní formy jako jsou příspěvkové organizace a dále také organizační složky státu, kraje i obce. Státní NO jsou nejen řízeny, ale rovněž financovány institucemi veřejné správy, nejsou tedy zřizovány za účelem dosažení zisku a jeho následného rozdělování mezi členy organizace.³⁷

- **Nestátní neziskové organizace**

NNO jako pojem nejsou žádným zákonem definovány. Je to skupina PO, které jsou nezávislé na státu a zasahují do mnoha oblastí lidského života. V rámci poskytování veřejných služeb zajišťují například sociální služby, služby pro zdravotně postižené nebo různé kulturní akce.³⁸ Jinými slovy se jedná o organizace vyvíjející činnost ve prospěch veřejnosti nebo svých členů. Legitimita těchto organizací tkví ve spolupracujících lidech.³⁹

Tyto organizace nebyly založeny s cílem podnikat, což je předpokladem neziskových organizací jako celku. Nejedná se ani o státní instituce. Jsou to PO, které zakládají občané státu, případně může být zakladatelem jiná PO, jako například územně samosprávním celek (obce, kraje). Přestože cílem NNO není dosahování zisku, podnikat mohou. S vydělanými prostředky ovšem nenakládají jako ziskové organizace. Zisk nerozdělují mezi členy, vkládají ho do jejich činnosti. Podnikání tedy není nikdy hlavní činností NNO, ale pouze doplňkovou, vedlejší. Tato vedlejší činnost rovněž podléhá dani z

³⁶ ŠKARABELOVÁ, Simona, cit. 28, s. 28

³⁷ Tamtéž, s. 28

³⁸ DEVEROVÁ, Lenka et al., *Společenský a legislativní rámec neziskového sektoru*, s. 129

³⁹ ČEPELKA, Oldřich, cit. 19, s. 15

příjmů PO.⁴⁰ V současnosti tvoří zcela přirozenou součást společnosti, která je založena na občanské solidaritě a lidské svobodě.⁴¹

RVNNO považuje za nevládní neziskové organizace tyto právní formy: občanské sdružení, nadace a nadační fondy, církevní právnické osoby a obecně prospěšné společnosti.⁴²

3.5.4 Rada vlády pro nestátní neziskové organizace

Tato Rada slouží vládě jako poradní, iniciativní a koordinační orgán pro oblast NNO.⁴³ Vznikla z Rady pro nadace dne 30. března 1998 a jak je již výše zmíněno, neziskový sektor definuje jako soustavu organizací, které jsou organizované, soukromé, samosprávné, dobrovolné a nerozdělují zisk. RVNNO se nezabývá všemi druhy organizací, které toto splňují. Zaměřuje se zejména na právní typy, které před rokem 1989 neměly žádnou organizační podobu. Jedná se tedy o občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, účelová zřízení církví, nadační fondy a nadace.⁴⁴ Vymezení dle RVNNO využívá v současnosti státní i veřejná správa, proto budou pro účely bakalářské práce definovány právě tyto organizace.⁴⁵

3.5.5 Činnost neziskových organizací

Činností a úkolů mají NO mnoho. Jedním z jejich hlavních úkolů je poskytování služeb, které stát poskytovat nemůže, nechce nebo neumí. Neformálně pomáhají lidem v nouzi, nabízí rovněž sociální a zdravotnickou péči. Dále nabízejí lidem možnost uspokojovat své potřeby dle zákona, k čemuž slouží zpravidla sportovní či politické spolky, apod. Jejich specifickou činností je pomoc společnosti jako celku, aby právě jako celek fungovala (zabývá se tedy i problematikou integrace tělesně postižených, bezdomovců, či národnostních menšin).⁴⁶ Čepelka uvádí: „*NO pomáhají, aby lidé byli dobrými občany a dobrými sousedy. A to není málo...*“⁴⁷

⁴⁰ DEVEROVÁ, Lenka et al., cit. 39, s. 129

⁴¹ ČEPELKA, Oldřich, cit. 19, s. 15

⁴² HYÁNEK, Vladimír, ROSENMAJER, Tomáš, *Ekonomické výsledky neziskových organizací v ČR*, s. 2

⁴³ Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. *Vláda České republiky* [online]. 2012 [cit. 2012-08-22]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>

⁴⁴ MÜLLER, Jiří, *Neziskový sektor sledovaný Radou vlády pro nestátní neziskové organizace*

⁴⁵ DEVEROVÁ, Lenka et al., cit. 39, s. 90

⁴⁶ ČEPELKA, Oldřich, cit. 19, s. 15 - 16

⁴⁷ Tamtéž, s. 15 - 16

3.5.6 Legislativní rámec nestátních neziskových organizací

Legislativa, jež vymezuje činnost neziskových organizací, je rámcová.⁴⁸ Kromě zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu upravují veškeré fungování neziskových organizací především tyto zákony:

- zákon č. 83/1990 Sb., **o sdružování občanů**, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 227/1997 Sb., **o nadacích a nadačních fondech** a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 3/2002 Sb., **o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností** a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 248/1995 Sb., **o obecně prospěšných společnostech** a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.⁴⁹

Další právní úpravy, které regulují činnost neziskových organizací, jsou například zákon č. 117/2001 Sb., **o veřejných sbírkách**, zákon č. 202/1990 Sb., **o loteriích a jiných podobných hrách** nebo také zákon č. 563/1991 Sb., **o účetnictví**.⁵⁰ Deverová⁵¹ uvádí dále také zákon č. 198/2002 Sb., **o dobrovolnické službě**, zákon č. 137/2006 Sb., **o veřejných zakázkách** a zákon č. 320/2001 Sb., **o finanční kontrole**.

Změny, které ovlivní téměř celý neziskový sektor v ČR, přináší občanský zákoník, který se stane závazným od 1. 1. 2014. Tento zákon bude nově upravovat právní stanoviska osob soukromého práva, tedy i NNO. PO budou rozděleny na korporace, fundace a ústavy.⁵²

Z NNO budou změnami nejvíce zasažena občanská sdružení. Konkrétně to budou ta, která disponují členskou základnou a poskytují služby za úplatu. Ode dne účinnosti nového občanského zákoníku se z nich stanou spolky. Bude se tedy jednat o členské organizace, jejichž hlavní činností bude činnost spolková, kterou budou vykonávat členové nebo bude vykonávána pro členy. Občanská sdružení, nově nazývaná jako spolky, se

⁴⁸ Zpráva o stavu neziskového sektoru v České republice v roce 2010. Neziskovky [online]. [cit. 2012-09-20]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/data/Zprava_o_stavu_NS_2010txt11805.pdf

⁴⁹ VAJDOVÁ, Tereza, cit. 1, s. 7

⁵⁰ Tamtéž, s. 7

⁵¹ DEVEROVÁ, Lenka et al., cit. 39, s. 95, 97

⁵² Změny v legislativě pro NNO. *Spiralis* [online]. [2012] [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.spiralis-os.cz/index.php/zmeny-v-legislative-pro-nno>

budou řadit mezi korporace. V případě, že se transformují na ústavy, „budou poskytovat obecně prospěšné služby nebo realizovat obecně prospěšné činnosti v režimu velmi obdobném fungování obecně prospěšné společnosti“⁵³. Další možností je přeměna v sociální družstvo. To „bude vyvíjet obecně prospěšné činnosti za účelem pracovní a sociální integrace znevýhodněných osob do společnosti zejména v oblasti vytváření pracovních příležitostí, sociálních služeb a zdravotní péče, vzdělávání, bydlení a trvale udržitelného rozvoje“.⁵⁴

Změny postihnou také nadace a nadační fondy. Právní subjektivita těchto organizací se nezmění, budou se řadit mezi fundace.⁵⁵

Nejvíce bude zřejmě novým občanským zákoníkem ovlivněna úprava obecně prospěšných společností. Dále budou moci fungovat ty, které vznikly do 31. 12. 2013. Jejich fungování bude podléhat zákonu o obecně prospěšných společnostech. Počínaje rokem 2014 už nebude možné založit tento druh NO.⁵⁶

3.6 Formy nestátních neziskových organizací

3.6.1 Občanské sdružení

Občanské sdružení je nejčastější právní formou NNO v ČR. Vznik občanských sdružení, činnost i zánik jsou upraveny zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Občanská sdružení jsou zakládána za účelem sdílení společných zájmů nebo poskytování veřejně prospěšné činnosti.⁵⁷

Občané mají na základě tohoto zákona právo se sdružovat, přičemž k tomuto sdružování není potřeba povolení od státního orgánu. Žádný ze členů sdružení nesmí být nucen k tomu, aby se stal členem. Může také kdykoli ze sdružení vystoupit. Lze tedy zakládat různá sdružení, spolky, společnosti nebo svazy, v nichž se pak občané svobodně sdružují. Veškeré povinnosti a práva členů občanských sdružení jsou vymezena ve stanovách organizace. Založená sdružení a spolky se pak stávají PO.⁵⁸

⁵³ Tamtéž

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ Občanská sdružení. *Obcanskasdruzeni.cz - Občanská sdružení* [online].[cit. 2012-05-27]. Dostupné z: <http://www.obcanskasdruzeni.cz/obcanska-sdruzeni>

⁵⁸ Tamtéž

Pokud se občané rozhodnou založit občanské sdružení, je nutné podat nejprve návrh na registraci, kterou pak sdružení vzniká. Tento návrh podává skupina alespoň tři občanů. Tato skupina se nazývá přípravný výbor a musí v něm být nejméně jedna osoba, která je starší věku 18 let. Návrh na registraci musí obsahovat jisté náležitosti, jako jsou například osobní údaje a podpisy členů přípravného výboru a rovněž stanovy sdružení ve dvojnásobném provedení. Stanovy obsahují stejně jako návrh předepsané náležitosti.⁵⁹ Mezi tyto náležitosti patří název sdružení, sídlo, cíl, orgány a způsob jejich ustanovení, zásady hospodaření a také ustanovení o org. jednotkách.⁶⁰ Návrh na registraci je poté podán na Ministerstvo vnitra (dále jen MV ČR), které rozhoduje o tom, zda přijme či odmítne registraci. V případě, že dojde k registraci sdružení, zapíše se název, sídlo, den založení a vzniku do základního registru osob.⁶¹

Občanské sdružení zaniká tehdy, je-li vymazáno ze seznamu občanských sdružení, který je veden MV ČR. Zániku předchází zrušení. Občanské sdružení se ruší, pokud dojde k rozhodnutí o zrušení nebo o sloučení (rozhoduje nejvyšší orgán občanského sdružení) nebo pokud MV ČR rozhodne o rozpuštění občanského sdružení.⁶² Se zánikem souvisí i majetkové vypořádání. V případě likvidace provede tuto činnost příslušný likvidátor. Likvidace se neprovádí, pokud se občanské sdružení slučuje s jiným nebo pokud nedisponuje žádným majetkem.⁶³

Jako každá NO, i občanská sdružení mají určité orgány. Tím nejvyšším je valná hromada, která je tvořena všemi členy sdružení. Rada sdružení je orgánem výkonným a je to právě ona, kdo svolává valnou hromadu v případech, kdy je to potřeba. Další pravomocí, kterou rada disponuje, je volba předsedy. Předseda je třetím orgánem občanských sdružení a funguje jako zástupce NO navenek.⁶⁴

Jako typické příklady občanských sdružení lze uvést odborové organizace, tělovýchovné jednoty, zahrádkáře, rybářské spolky nebo myslivecká sdružení.⁶⁵

⁵⁹ Tamtéž

⁶⁰ REKTOŘÍK, Jaroslav et al., cit. 29, s. 23

⁶¹ Občanská sdružení. *Obcanskasdruzeni.cz - Občanská sdružení* [online]. [cit. 2012-05-27]. Dostupné z: <http://www.obcanskasdruzeni.cz/obcanska-sdruzeni>

⁶² HLOUŠEK, Jan, *Právní minimum pro pracovníky neziskových organizací (a nejen pro ně)*, s 7 - 8

⁶³ Zákon o sdružování občanů. *Podnikatel.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-05-27]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-83-1990-sb-o-sdruzovani-obcanu/>

⁶⁴ HLOUŠEK, Jan, cit. 56, s. 11 - 12

⁶⁵ REKTOŘÍK, Jaroslav et al., cit. 29, s. 23 - 24

3.6.2 Nadace a nadační fondy

Nadační fondy stejně jako nadace upravuje zákon č. 227/1997 Sb. Dle tohoto zákona se jedná o účelová sdružení majetku, která jsou zřizována a vznikají podle zákona o nadacích a nadačních fondech a mají sloužit pro dosahování a poskytování obecně prospěšných cílů.⁶⁶

Za obecně prospěšné cíle jsou považovány aktivity, které podporují ochranu lidských práv, životního prostředí, rozvoj duchovních hodnot a které rovněž chrání kulturní tradice, památky, atd. Stejně jako občanská sdružení jsou i nadace a nadační fondy právníckými osobami.⁶⁷

Nadace mohou zakládat zřizovací smlouvou (mezi zřizovateli) nebo zakládací listinou v případě, že je zřizovatelem jednotlivec.⁶⁸ Nadace se zřizují také ze závěti. Podmínkou však je, aby závěť obsahovala statut v písemné podobě.⁶⁹ Vznik nadace je shodný se dnem zápisu do rejstříku, který je veden krajským soudem. Dle zákona musí nadace splnit podmínku zajišťující, že jejich nadační jmění dosahuje výše alespoň 500 000 Kč. Nadace mohou ke své činnosti užívat výnosy z nadačního majetku a ostatního majetku.⁷⁰ Roční závěrka je v případě nadací vždy ověřována auditorem. Každá nadace musí vydávat výroční zprávu, v níž je závěrka obsažena.⁷¹

Ke zrušení nadace dochází v případě, že bylo dosaženo účelu, pro který byla zřízena, rozhodnutím správní rady o sloučení s jinou nadací či nadačním fondem, dále rozhodnutím soudu o zrušení organizace nebo prohlášením konkurzu. Dojde-li k zrušení s likvidací, správní rada určí po zrušení likvidátora (v některých případech zvolí likvidátora soud)⁷². „*Postup likvidace stanoví likvidátor tak, aby byl zpeněžen pouze majetek nutný pro splnění závazků nadace nebo nadačního fondu.*“⁷³

⁶⁶ Zákon o nadacích a nadačních fondech (zákon č. 227/1997 Sb.). *Zákony online* [online]. 2010 [cit. 2012-05-29]. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s143&q143=all>

⁶⁷ PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra, Určité aspekty právní úpravy nadací v České republice, ve Francii, v Německu a v Rakousku. *Epravo.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-05-29]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/urcite-aspekty-pravni-upravy-nadaci-v-ceske-republice-ve-francii-v-nemecku-a-v-rakousku-64226.html>

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ *Průvodce neziskovým právem*, s. 35

⁷⁰ PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra, cit. 61

⁷¹ REKTOŘÍK, Jaroslav et al., cit. 4, s. 28

⁷² Zákon o nadacích a nadačních fondech (zákon č. 227/1997 Sb.). *Zákony online* [online]. 2010 [cit. 2012-05-29]. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s143&q143=all>

⁷³ Tamtéž

Nadační fondy se od nadací v některých úpravách liší. Jedním z rozdílů mezi těmito organizacemi je, že nadační fondy nemusí mít majetek, který by mu zajišťoval trvalou udržitelnost. Nadace mohou ke své činnosti užívat výnosy z nadačního majetku a ostatního majetku, kdežto nadační fondy mohou k zajištění svých aktivit používat veškerý svůj majetek.⁷⁴ Dalším rozdílem je také povinnost ověřovat roční závěrku. V případě nadačního fondu se závěrka kontroluje tehdy, pokud „v daném roce úhrn celkových nákladů nebo výnosů převyšil 3 000 000 nebo v případě, že je majetek nadačního fondu vyšší než 3 000 000 Kč“.⁷⁵ Roční závěrka je v případě nadací vždy ověřována auditorem. Každá nadace musí vydávat výroční zprávu, v níž je závěrka obsažena.⁷⁶

Mezi statutární orgány nadací i nadačních fondů patří správní rada, která má nejméně tři členy a dle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, § 10 „spravuje majetek nadace nebo nadačního fondu, řídí činnost a rozhoduje o všech záležitostech nadace nebo nadačního fondu a je statutárním orgánem nadace nebo nadačního fondu“.⁷⁷ Dalším orgánem nadací a nadačních fondů je dozorčí rada, která v organizaci slouží jako organ kontrolní a kontroluje činnost správní rady.⁷⁸

3.6.3 Církevní právnická osoba

Tyto NO jsou upraveny zákonem o církvích a náboženských společnostech č. 3/2002 Sb. Zákon definuje církve a náboženské společnosti jako „dobrovolné společenství osob s vlastní strukturou, orgány, vnitřními předpisy, náboženskými obřady a projevy víry, založené za účelem vyznávání určité náboženské víry, ať veřejně nebo soukromě, a zejména s tím spojeného shromažďování, bohoslužby, vyučování a duchovní služby“.⁷⁹

Podle § 1 zákon upravuje postavení církevních a náboženských společností, dále se zabývá úpravou veřejných seznamů registrovaných církví, jejich svazů a právnických osob, které byly založeny církví či náboženskou společností, jež je evidována dle zákona o církvích a náboženských společnostech.⁸⁰

⁷⁴ PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra, cit. 61

⁷⁵ REKTORÍK, Jaroslav et al., cit. 4, s. 28

⁷⁶ REKTORÍK, Jaroslav et al., cit. 4, s. 28

⁷⁷ Zákon o nadacích a nadačních fondech (zákon č. 227/1997 Sb.). *Zákony online* [online]. 2010 [cit. 2012-05-29]. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s143&q143=all>

⁷⁸ Tamtéž

⁷⁹ Zákon o církvích a náboženských společnostech. *Zákony online* [online]. [2012] [cit. 2012-06-15]. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s96&q96=36>

⁸⁰ Tamtéž

Společenství vzniká na základě dobrovolnosti, samostatně rozhoduje ve věcech víry, ve věcech organizace a zřizování institucí. Z § 4 vyplývá i to, že stát nebo územně samosprávné celky nejsou oprávněni provozovat náboženskou, ani protináboženskou činnost. Pro vznik musí církev nebo náboženská společnost splnit jisté podmínky. Existují i věci, které společnost nesmí, jako například být činná v rozporu se zákony a právními předpisy, její učení by nemělo ohrožovat svobody, práva a rovnoprávnost osob, nesmí zasahovat proti demokratickým základům státu, ohrožovat jeho suverenitu, atd.⁸¹

Náboženské společnosti a církve se stávají právnickými osobami po registraci, která proběhne na Ministerstvu kultury (dále jen MK ČR).⁸² Samotné registraci předchází návrh na registraci, který musí být podán na příslušné ministerstvo. Podávají jej alespoň tři fyzické osoby, které jsou plnoleté, bezúhonné a jsou občany ČR, nebo cizinci s trvalým pobytem v ČR. Těmto osobám se říká přípravný výbor. K návrhu připojí své osobní údaje a podpisy. Návrh, který podávají, musí mít určité náležitosti. Jedná se o charakterizování církve, poslání a cíle, zápis o založení církve či náboženské společnosti, zakládací listinu a listinu, která obsahuje alespoň 300 podpisů zletilých občanů ČR, kteří jsou členy této společnosti.⁸³ Tato registrovaná církev pak může k naplnění svých poslání především „*vyučovat a vychovávat své duchovní i laické pracovníky ve vlastních školách a jiných zařízeních i na vysokých školách bohosloveckých a bohosloveckých fakultách za podmínek podle zvláštních právních předpisů*“ (a to podle zákona č. 29/1984 Sb., což je tzv. „školský zákon“ o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol, ve znění pozdějších předpisů).⁸⁴ To znamená, že církve mohou zřizovat církevní školy. Mezi další zvláštní práva církví patří i možnost financování dle zvláštního právního předpisu, a to zákona č. 218/1949 Sb., o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem, ve znění pozdějších předpisů. Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. církve opravňuje ke konání obřadů, při nichž dochází k uzavření církevního sňatku.⁸⁵

⁸¹ Tamtéž

⁸² HYÁNEK, Vladimír, ŠKARABELOVÁ, Simona, ŘEŽUCHOVÁ, Markéta, *Rozbor financování nestátních neziskových organizací z vybraných veřejných rozpočtů: metody, problémy, řešení*, s. 12

⁸³ Zákon o církvích a náboženských společnostech. *Zákony online* [online]. [2012] [cit. 2012-06-15]. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s96&q96=36>

⁸⁴ Tamtéž

⁸⁵ Tamtéž

Církevní právnická osoba (nebo náboženská společnost) zaniká tehdy, dojde-li ke zrušení registrace. Znamená to, že NO tohoto typu je vyškrtuta ze seznamu církví a náboženských společností, které vede MK ČR.⁸⁶

3.6.4 Obecně prospěšná společnost

Obecně prospěšné společnosti upravuje zákon č. 248/1995 Sb. Úpravy se týkají postavení a právních poměrů obecně prospěšných společností. Ty jsou zřizovány za účelem poskytování obecných prospěšných služeb a to všem za stejných podmínek. Každá organizace tohoto typu musí mít ve svém názvu „obecně prospěšná společnost“ nebo alespoň zkratku „o. p. s.“. V případě, že organizace dosáhne zisku, musí ho použít „na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla obecně prospěšná společnost založena“.⁸⁷

Založit o. p. s. mohou PO, fyzické osoby, nebo stát a to pomocí zakládací smlouvy, kterou podepisují všichni zakladatelé. Podpisy ověřuje notář. Jedná-li se o jedinou osobu, která společnost zakládá, nejedná se o smlouvu, ale o zakladatelskou listinu, která je také úředně ověřena. Smlouva i listina musí vždy obsahovat veškeré náležitosti. Po založení následuje vznik společnosti, tedy den zápisu do rejstříku obecně prospěšných společností.⁸⁸

„Společnost zaniká dnem výmazu z rejstříku.“⁸⁹ Ještě před tím, než je společnost vymazána z rejstříku obecně prospěšných společností, musí dojít ke zrušení společnosti. Zrušení může být s likvidací nebo bez likvidace. K provedení likvidace se vždy povolává likvidátor, pokud ho nestanoví správní rada o. p. s., je jmenován soudem v místě sídla organizace.⁹⁰ Zrušení, ale i likvidace a zánik obecně prospěšných společností jsou popsány v zákoně.⁹¹ Zániku obecně prospěšné společnosti se věnuje také zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve kterém je počínaje § 70 popsána likvidace společnosti.⁹²

⁸⁶ REKTOŘÍK, Jaroslav et al., cit. 4, s. 29

⁸⁷ Zákon o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů. *Portál veřejné správy* [online]. 2012 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=43270&fulltext=&nr=&part=&name=z~C3~A1kon~20o~20obecn~C4~9B~20prosp~C4~9B~C5~A1n~C3~BDch~20spole~C4~8Dnostech&rpp=15#local-content>

⁸⁸ Tamtéž

⁸⁹ Tamtéž

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ REKTOŘÍK, Jaroslav et al., cit. 4, s. 27

⁹² HLOUŠEK, Jan, cit. 56, s. 32

Jak uvádí Rektorič⁹³, dle § 8 existuje několik důvodů ke zrušení obecně prospěšné společnosti. Jedná se o:

- dosažení účelu, za kterým byla založena;
- uplynutí doby, na kterou byla založena;
- den uvedený v rozhodnutí správní rady o zrušení o. p. s.;
- den uvedený v rozhodnutí soudu o zrušení o. p. s.;
- vnitrostátní fúze či rozdělení;
- prohlášení konkurzu na majetek o. p. s.⁹⁴

Mezi statutární orgány obecně prospěšné společnosti patří správní rada, dozorčí rada a ředitel.⁹⁵ Ředitelem je fyzická osoba, která se stará o chod a činnost organizace a zastupuje ji navenek. Není nikdy členem ani dozorčí, ani správní rady. Dalším orgánem je správní rada, která mívá minimálně tři členy. Dle § 13 zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech schvaluje rozpočet organizace, účetní závěrku (řádnou nebo mimořádnou) a výroční zprávu a také předmět doplňkové činnosti.⁹⁶ Rada dozorčí funguje jako kontrolní orgán. Kontroluje účetní závěrku, výroční zprávu, jejím úkolem je poskytnout informace o činnosti správní rady a výsledcích kontroly řediteli organizace a hlídá, aby činnost organizace byla v souladu se zákony a též se zakládací listinou obecně prospěšné společnosti.⁹⁷

⁹³ REKTORÍK, Jaroslav et al., cit. 4, s. 27

⁹⁴ Tamtéž

⁹⁵ HLOUŠEK, Jan, cit. 56, s. 32

⁹⁶ Zákon o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů. *Portál veřejné správy* [online]. 2012 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z:

<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=43270&fulltext=&nr=&part=&name=z~C3~A1kon~20o~20obecn~C4~9B~20prosp~C4~9B~C5~A1n~C3~BDch~20spole~C4~8Dnostech&rpp=15#local-content>

⁹⁷ Tamtéž

3.7 Financování neziskových organizací

Aby se mohla organizace rozvíjet a uskutečňovat svá poslání, potřebuje k tomu nezbytně zdroje financování. NNO využívají financování, které má *vícezdrojový charakter*.⁹⁸

„*Vícezdrojové financování znamená nutnost zajistit pro neziskovou organizaci více zdrojů, ze kterých je financována, aby nebyla závislá pouze na jednom z nich.*“⁹⁹ Jak zde autoři dále uvádí, v praxi mívá NO zpravidla jeden dominantní zdroj, na kterém je nejvíce závislá a z toho vyplývá, že v případě ztráty tohoto zdroje by mohla mít problémy s financováním.¹⁰⁰ Deverová zmiňuje, že tímto dominantním zdrojem bývá nejčastěji státní rozpočet (dále jen SR ČR).¹⁰¹ Mezi zdroje financování z hlediska vícezdrojového financování řadí následující:

- SR ČR (vychází ze zákona 218/2000 Sb., o rozp. pravidlech);
- ostatní veřejné rozpočty;
- zdroje EU, zahraniční zdroje (ovlivněno legislativou EU);
- nadační zdroje;
- firemní dárcovství;
- veřejné sbírky;
- vlastní příjmy neziskových organizací;
- výnosy z loterií a hazardních her;
- daňová zvýhodnění;
- dobrovolnická služba a dobrovolnická práce.¹⁰²

Zdroje financování lze rozdělit dle Škarabelové do následujících dvou skupin:

- Veřejné financování.
- Finance z neveřejných zdrojů:
 - nadace,
 - firemní dárcovství (podnikatelé),
 - individuální dárci,

⁹⁸ ŠKARABELOVÁ, Simona, HYÁNEK, Vladimír, ŘEŽUCHOVÁ, Markéta, cit. 78, s. 9.

⁹⁹ ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Úspěšná nezisková organizace*, s. 66

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 66

¹⁰¹ DEVEROVÁ, Lenka et al., cit. 39, s. 101

¹⁰² Tamtéž, s. 98

- příjmy z vlastní činnosti,
- členské příspěvky,
- část příjmů z loterií,
- daňová a poplatková zvýhodnění.¹⁰³

3.7.1 Veřejné financování

Základní zákon, který upravuje financování nevýdělečných organizací je zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona mohou být občanským sdružením, obecně prospěšným společenstvem, církevním právnickým osobám ale i nadacím a nadačním fondům a dalším PO poskytnuty dotace ze státního rozpočtu. Na dotace není právní nárok. O tom, zda bude nebo ne dotace NO poskytnuta rozhoduje vždy poskytovatel dané dotace.¹⁰⁴ Jedná se tedy o financování z veřejných rozpočtů, které je významnou složkou financování nestátních neziskových organizací.¹⁰⁵

Mezi veřejné zdroje financování se řadí již zmiňované dotace, dále pak veřejné zakázky, smlouvy o poskytování služeb i nahodilé veřejné zdroje.¹⁰⁶

3.7.2 Neveřejné financování

Neveřejné zdroje financování využívají zejména NNO. Státní NO jsou napojeny na veřejný rozpočet a financovány především z něj. NNO mají kromě tohoto veřejného rozpočtu také možnost získat další zdroje financování.¹⁰⁷

- **Dárcovství**

Dárcovství lze rozlišit na firemní a individuální. Osoba dárce poskytuje prostředky bez jakéhokoli očekávání, že by za to byl odměněn.¹⁰⁸ Individuální dárce dávají většinou hmotné nebo finanční dary, výjimečně se jedná i o darování svého času a práce. Může se jednat i o půjčení svého jména na dobrou věc.¹⁰⁹

¹⁰³ ŠKARABELOVÁ, Simona, HYÁNEK, Vladimír, ŘEŽUCHOVÁ, Markéta, cit. 78, s. 9

¹⁰⁴ Financování neziskových organizací: Financování nestátních neziskových organizací. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2012 [cit. 2012-09-30]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/nezisk_organizace.html

¹⁰⁵ ŠKARABELOVÁ, Simona, HYÁNEK, Vladimír, ŘEŽUCHOVÁ, Markéta, cit. 78, s. 9

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 9

¹⁰⁷ BOUKAL, Petr, *Vícezdrojové financování kulturních organizací*, s. 1

¹⁰⁸ BAČUVČÍK, Radim, cit. 18, s. 108

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 109 - 110

Firemní dárcovství sestává ze sponzorování a dárcovství. „Darování je právní jednání, kterým vlastník dobrovolně a bezplatně obdarovává někoho jiného.“¹¹⁰ Občanský zákoník se darování věnuje v zákoně č. 40/1964 Sb., kde udává, že „darovací smlouvou dárce něco bezplatně přenechává nebo slibuje obdarovanému, a ten dar nebo slib přijímá“¹¹¹. Na druhé straně „sponzorský dar je příspěvek s protiplněním“. Ten, který poskytuje finanční nebo jinou podporu za to dostává určitou protislužbu.¹¹²

- **Dobrovolnictví**

Právní úpravou dobrovolnictví je zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.¹¹³ „Podstatou zákona je nastavení jasných, srozumitelných, právně podložených a vymahatelných pravidel pro všechny zúčastněné subjekty. tj. jak pro dobrovolníka, tak pro vysílající a přijímající organizaci. Zákonem získává dobrovolník právní status.“¹¹⁴ Dobrovolnickou práci je možné chápat jako součást dárcovství. V tomto případě se většinou nejedná o dárcovství peněžních prostředků, ale spíše o „dárcovství svého času a práce“. Dle Bačuvčíka¹¹⁵ se tedy v případě získávání dobrovolníků jedná o oblast fundraisingu.¹¹⁶

Záleží na konkrétní organizaci, zda zaměstnává dobrovolníky nebo se obejde bez nich. Některé NO mají dobrovolníků méně, jen na určitou práci, jiné společnosti využívají dobrovolnické práce v různých oblastech. Mezi nejčastější formy využití dobrovolníků patří uskutečňování služeb pro klienty. S touto formou se dá nejčastěji setkat u organizací, které pomáhají dětem a starším občanům formou pečovatelské služby. Dobrovolníci se účastní i humanitárních akcí, kde je jejich pomoc často nezbytná. Dobrovolníci mohou pracovat i na administrativních postech a vykonávat kancelářské práce, kdy se aktivně podílejí na chodu organizace. Jejich práce je rozmanitá a nepostradatelná.¹¹⁷

¹¹⁰ Dárcovství a sponzoring. *Kolečka na cestách* [online]. 2011 [cit. 2012-10-04]. Dostupné z: <http://koleckanacestach.cz/component/content/article/17-darcovstvi-a-sponzoring>

¹¹¹ Zákon č. 40/1964 Sb. *Zákony ČR onLine* [online]. [2012] [cit. 2012-10-05]. Dostupné z: <http://www.zakonycr.cz/seznamy/040-1964-sb-obcansky-zakonik.html>

¹¹² Dárcovství a sponzoring. *Kolečka na cestách* [online]. 2011 [cit. 2012-10-04]. Dostupné z: <http://koleckanacestach.cz/component/content/article/17-darcovstvi-a-sponzoring>

¹¹³ VAJDOVÁ, Tereza, *Zpráva o neziskovém sektoru v ČR 2004*, s. 18

¹¹⁴ Zákon o dobrovolnické službě. *Dobrovolnik.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-11-08]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/mporadna/zakon-o-dobrovolnicke-sluzbe/>

¹¹⁵ BAČUVČÍK, Radim, cit. 18, s. 110

¹¹⁶ Bačuvčík definuje *fundraising* jako způsob komunikace mezi neziskovými organizacemi a dárci a zároveň se jedná o druh získávání finančních i jiných prostředků k zajištění existence organizace.

¹¹⁷ BAČUVČÍK, Radim, cit. 18, s. 110 - 111

- **Vlastní příjmy**

Mezi vlastní příjmy patří vlastní hospodářská činnost, členské příspěvky a příjmy z loterií a her.¹¹⁸ V případě posledně zmiňovaného se jedná o příjmy neziskových organizací z „*provozování loterií a tombol a příjmy z titulu tzv. odvodu části výtěžku na veřejně prospěšné účely*“¹¹⁹. Oblast příjmů z loterií a her upravují zákony č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, kde v § 23 stojí, že právě nadace i nadační fondy mohou provádět loterie či podobné hry a zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, který upravuje „*podmínky vlastního povolování a provozování*“.¹²⁰ Dle zákona o loteriích a jiných podobných hrách musí NO odvádět určité procento z výtěžku na takový veřejně prospěšný účel, který je stanoven a zaznamenán v povolení loterie.¹²¹

- **Daňová a poplatková zvýhodnění**

„*Poskytnutím určitého daňového zvýhodnění se respektuje specifické společenské postavení a význam nevýdělečných organizací, podmínky hospodaření, plnění veřejně prospěšných činností či služeb a jako příjemce daňově uznatelných darů k podpoře neziskových aktivit*“.¹²²

Řád zdanění nestátních neziskových organizací, který se řídí dle zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, poplatníky, „*kteří nejsou založeni nebo zřízeni za účelem podnikání*“, respektuje jejich „*specifické společenské postavení a význam neziskových organizací*“ tím, že poskytuje jisté daňové zvýhodnění.¹²³

Nepřímo je možné daňově zvýhodnit organizace snížením základu daně a tím zvýšit zdroje k financování chodu NO a k naplňování jejich cílů a poslání. Snížení základu daně je možné minimálně o 300 000 Kč a maximálně o 1 000 000 Kč, jedná se o tzv.

¹¹⁸ ŠKARABELOVÁ, Simona, HYÁNEK, Vladimír, ŘEŽUCHOVÁ, Markéta, cit. 78, s. 9

¹¹⁹ Financování neziskových organizací: Financování nestátních neziskových organizací. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2012 [cit. 2012-10-03]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/nezisk_organizace.html

¹²⁰ Tamtéž

¹²¹ BOUKAL, Petr, VÁVROVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Jiří, *Ekonomika a řízení neziskových organizací: pracovní sešit*, s. 21

¹²² Financování neziskových organizací: Financování nestátních neziskových organizací. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2012 [cit. 2012-10-05]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/nezisk_organizace.html

¹²³ Tamtéž

„limitovanou částku“. V případě neziskových organizací se jedná o stanovení základu daně z činnosti doplňkové, činnost hlavní je od daní osvobozena.¹²⁴

Mezi další zákony, které zvýhodňují NO, uvádí Ministerstvo financí¹²⁵ tyto:

- 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí;
- 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí;
- 634/2004 Sb., o správních poplatcích;
- 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.¹²⁶

Zákon o dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí uvádí v § 6 Předmět daně, že předmětem daně darovací nejsou „dotace, příspěvky a podpory ze státního rozpočtu, z rozpočtu územních samosprávných celků, státních fondů nebo jiných peněžních fondů státu nebo územních samosprávných celků, jakož i z veřejných rozpočtů a jiných peněžních fondů cizího stát“.¹²⁷

Zákon č. 338/1992 Sb., **o dani z nemovitosti** zvýhodňuje NO v § 4. Zde se uvádí, že „od daně z pozemků jsou osvobozeny pozemky, které tvoří jeden funkční celek se stavbou nebo její částí sloužící k vykonávání náboženských obřadů církví a náboženských společností státem uznaných, dále se stavbou nebo její částí sloužící k výkonu duchovní správy těchto církví a náboženských společností“¹²⁸ a také ty pozemky, které „tvoří jeden celek se stavbou ve vlastnictví občanských sdružení nebo obecně prospěšných společností“.¹²⁹

Zákon o správních poplatcích vymezuje osvobození od platby vybraných správních poplatků. Od „poplatku za nahlédnutí do matriční knihy nebo sbírky listin jsou

¹²⁴ Tamtéž

¹²⁵ Tamtéž

¹²⁶ všechny zákony ve znění pozdějších předpisů

¹²⁷ Zákon o dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí: Předmět daně. *Portál veřejné správy* [online]. 2013 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z:

<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=40081&recShow=5&nr=357~2F1992&rpp=15#parCnt>

¹²⁸ Zákon o dani z nemovitostí: Osvobození od daně. *Portál veřejné správy* [online]. 2013 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z:

<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=40062&recShow=3&fulltext=&nr=338~2F1992&part=&name=&rpp=15#parCnt>

¹²⁹ Tamtéž

osvobozeny církve, jde-li o matriky vedené těmito církvemi do 31. 12. 1949¹³⁰. Tyto církve jsou rovněž osvobozeny od platby za „výpisy z matrik, pokud se jedná o matriky vedené těmito církvemi do 31. 12. 2012. Nadace a nadační fondy, občanská sdružení a obecně prospěšné společnosti jsou dle tohoto zákona osvobozeny od poplatků za vydání stejnopisu, opisu, kopie, fotokopie nebo výpisu z úředních spisů, ze soukromých spisů v úřední úschově, z rejstříků, z registrů, z knih, ze záznamů, z evidencí, z listin nebo z dalšího písemného a obrazového materiálu, popřípadě sdělení o negativním nálezu“¹³¹. První část zákona o správních poplatcích ve znění pozdějších předpisů uvádí také to, že NO, které byly založeny „k poskytování obecně prospěšných činností v oblastech ochrany životního prostředí, ochrany mládeže, ochrany zvířat, sociálních služeb, sociální péče a pomoci v hmotné nouzi, zdravotnictví, ochrany života a zdraví osob, kultury, tělovýchovy a sportu, vědy a výzkumu, vzdělávání a výchovy, požární ochrany a ochrany památek“, jsou osvobozeny od platby poplatků uvedených v Položkách 4 a 5.¹³²

Zákon č. 218/2011 Sb. změnil zákon č. 549/1991 Sb., **o soudních poplatcích**, avšak části, které slouží ke zvýhodnění neziskových organizací, zůstaly stejné. Tento zákon tedy svobozují od platby soudního poplatku „navrhovatele zápisu nadace nebo nadačního fondu do nadačního rejstříku a nadace nebo nadační fond ve věcech nadačního rejstříku a také navrhovatel zápisu obecně prospěšné společnosti do rejstříku obecně prospěšných společností a obecně prospěšné společnosti ve věcech rejstříku obecně prospěšných společností“.¹³³

¹³⁰ Zákon o správních poplatcích. *Portál veřejné správy* [online]. 2013 [cit. 2013-01-22]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=58613&fulltext=&nr=634~2F2004&part=&name=&rpp=15#local-content>

¹³¹ Tamtéž

¹³² Tamtéž

¹³³ Zákon č. 218/2011 Sb. *Portál veřejné správy* [online]. 2013 [cit. 2013-01-22]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=74563&recShow=0&fulltext=&nr=218~2F2011&part=&name=&rpp=15#parCnt>

4 Praktická část

Praktická část je sestavena ze dvou částí. První je vývoj neziskového sektoru v ČR. Část druhá se pak věnuje popisu NO, konkrétně Střediska křesťanské pomoci v Praze. Tato NO byla zvolena z důvodu, že praxe autorky koresponduje se studiem a tématem bakalářské praxe. NO je zde blíže charakterizována, je uvedena její organizační struktura a jsou zde rozebrány způsoby financování činnosti tohoto Střediska. Na základě rozboru financování následuje vlastní práce, ve které jsou shrnuta doporučení pro zlepšení finanční situace NO.

4.1 Vývoj neziskového sektoru

Tato část fakticky navazuje na kapitolu 3.4, kde je podrobně zdokumentován vývoj neziskového sektoru. Následující podkapitola se zaměřuje na grafické zobrazení a právní odůvodnění vývoje neziskového sektoru po roce 1989, který byl zlomem nejen pro NO.

4.1.1 Vývoj počtu neziskových organizací v letech 1990 – 2012

Vývoj počtu jednotlivých druhů nestátních neziskových organizací v letech 1990 až 2012 je zaznamenán v tabulce 1. Tato tabulka podává také informaci o celkovém počtu neziskových organizací ve sledovaném období a vyjadřuje procentuální podíl všech forem činnosti v jednotlivých letech.

Tabulka 1 Počet NNO v letech 1990 – 2012

Rok	Počty neziskových organizací										
	O. S.	Počet v %	N.	Počet v %	N. F.	Počet v %	O. P. S.	Počet v %	C. P. O.	Počet v %	Celkem
1990	3879	100,00%									3879
1991	9366	100,00%									9366
1992	15393	90,85%	1551	9,15%							16944
1993	21694	88,68%	2768	11,32%							24462
1994	24978	86,80%	3800	13,20%							28778
1995	26814	86,31%	4253	13,69%							31067
1996	27807	86,34%	4392	13,64%			1	0,02%			32200
1997	30297	85,13%	5238	14,72%			52	0,15%			35587
1998	36046	99,30%	55	0,15%	71	0,20%	129	0,35%			36301
1999	38072	96,14%	272	0,69%	695	1,76%	560	1,41%			39599
2000	42302	96,41%	282	0,64%	735	1,68%	557	1,27%			43876
2001	47101	96,35%	299	0,61%	784	1,60%	701	1,43%			48885
2002	49108	87,99%	330	0,59%	825	1,48%	762	1,37%	4785	8,57%	55810
2003	50997	87,87%	350	0,60%	859	1,48%	884	1,52%	4946	8,53%	58036
2004	53306	88,06%	362	0,60%	898	1,48%	1038	1,72%	4927	8,14%	60531
2005	54963	88,62%	368	0,59%	925	1,49%	1158	1,87%	4605	7,43%	62019
2006	58347	89,08%	380	0,58%	992	1,51%	1317	2,01%	4464	6,82%	65500
2007	61802	89,35%	390	0,56%	1048	1,52%	1486	2,15%	4446	6,42%	69172
2008	65386	89,64%	411	0,56%	1095	1,50%	1658	2,27%	4399	6,03%	72949
2009	68631	89,84%	429	0,56%	1168	1,53%	1813	2,37%	4347	5,70%	76388
2010	72111	90,01%	449	0,60%	1205	1,50%	1958	2,45%	4352	5,44%	80075
2011	75627	90,20%	455	0,54%	1269	1,51%	2126	2,54%	4366	5,21%	83843
2012	77801	90,39%	458	0,53%	1278	1,49%	2183	2,54%	4348	5,05%	86068

Zdroj: vlastní zpracování dle: Neziskovky.cz

Jak je patrné z tabulky, občanská sdružení zaujímají největší podíl v českém neziskovém sektoru. Jejich existenci ovlivnil zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Od roku 1990 do 2012 zaujímají vždy více než 85% neziskového sektoru. Celý neziskový sektor tvořila občanská sdružení v letech 1990 a 1991, kdy byla jedinou formou NO. Do současnosti je to velmi oblíbená forma NO, zejména díky jednoduchosti založení a zrušení, ke kterému dochází rozhodnutím statutárního orgánu daného sdružení. Dalším důvodem jsou jejich téměř nepatrné povinnosti, které ukládá stát. Tyto povinnosti se týkají

především finančního hospodaření a řízení organizace.¹³⁴ Nový občanský zákoník, který se stane účinným 1. 1. 2014 upravuje občanská sdružení, kdy bude nutné například upravit stanovy sdružení v souladu s novým občanským zákoníkem. Otázkou je, jak tento zákon nadále ovlivní počet občanských sdružení.¹³⁵

V následujícím roce 1992 se objevuje první právní úprava nadací a hned zaujímají necelých 10% z neziskového sektoru.¹³⁶ Jejich podíl se zvyšuje do roku 1998, kdy byl přijat nový a přísnější zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech. Ten nově ukládá nadacím povinnost, kdy každá musí mít nadační jmění, které bude dosahovat alespoň 500 000 Kč.¹³⁷ Díky této povinnosti bylo zrušeno víc jak 5 000 nadací. Tento úbytek však zapříčinil stav, kdy se z nadací stal funkční a věrohodný subjekt neziskového sektoru.¹³⁸ Postupem času se počet nadací zvyšuje. Jak je patrné z tabulky, roku 2012 bylo evidováno 458 nadací. V roce 1998 jsou pak evidovány první nadační fondy, vznikající taktéž na základě zákona č. 227/1997 Sb. Nadačních fondů je dnes dvakrát více než nadací.

Roku 1996 se objevuje další nová právní forma, obecně prospěšná společnost. Přesto, že se jedná o nejnovější formu NO, zaujímá třetí největší podíl v neziskovém sektoru. Právní úpravou je zákon č. 248/1995 Sb. Nejen díky svému pozdnímu vzniku neměla tato forma NO snadné podmínky. Veřejná správa poskytovala dotace z veřejných rozpočtů hlavně občanským sdružením a na obecně prospěšné společnosti zapomínala. Obrat nastal až v roce 2002, kdy mohly čerpat dotace na projekty. Problémem byl ale fakt, že tyto dotace mohly být čerpány pouze z jednoho státního zdroje, jak uvádí zákon. Právě kvůli tomuto jsou tyto organizace využívány méně než výše zmíněná občanská sdružení. Otázkou může být, zda díky větší přísnosti nejsou transparentnějšími a věrohodnějšími NO než ty ostatní.¹³⁹ Tyto organizace budou nejvíce postiženy novým občanským zákoníkem, kdy je jejich zakládání povoleno pouze do 31. 12. 2013. Po uplynutí této doby už nebude možné tento typ organizace založit.¹⁴⁰

¹³⁴ DEVEROVÁ, Lenka et al., cit. 39, s. 91

¹³⁵ Změny v legislativě pro NNO. *Spiralis* [online]. [2012] [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.spiralis-os.cz/index.php/zmeny-v-legislative-pro-nno>

¹³⁶ VAJDOVÁ, Tereza, *Zpráva o neziskovém sektoru v České republice*, s. 10

¹³⁷ Ziskový a neziskový sektor. *CEED* [online]. 2011 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: http://www.ceed.cz/podnikani/14_ziskovy_a_neziskovy_sektor.htm

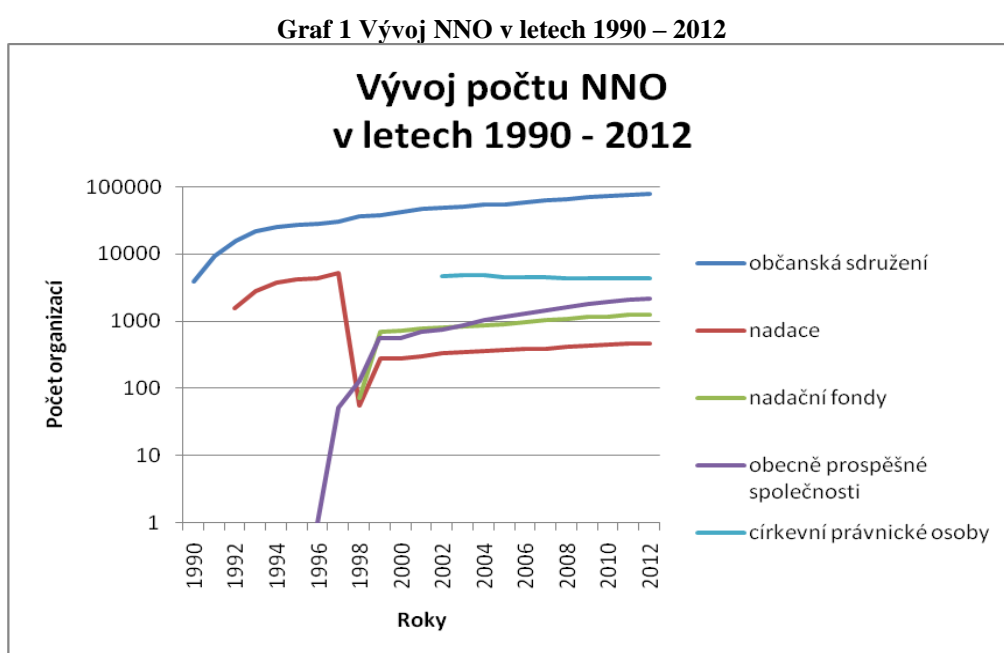
¹³⁸ DEVEROVÁ, Lenka et al., cit. 39, s. 92

¹³⁹ Tamtéž, s. 92

¹⁴⁰ Změny v legislativě pro NNO. *Spiralis* [online]. [2012] [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.spiralis-os.cz/index.php/zmeny-v-legislative-pro-nno>

Údaje o počtu církevních právnických osob jsou uvedeny až od roku 2002. Toto souvisí s legislativní změnou, kdy byl přijat nový zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů. Ten nahradil stávající zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností.

Pro zobrazení nárůstu počtu organizací jsou počty organizací v jednotlivých letech z tabulky zpracovány do grafu, který zobrazuje jejich vývoj. Z důvodu řadového rozdílu mezi jednotlivými hodnotami na ose Y je zde použito logaritmické měřítko.

Zdroj: vlastní zpracování dle: Neziskovky.cz

Už od roku 1990 je navíc občanských sdružení. Každým rokem jich přibývá, nejvyšší nárůst byl zaznamenán mezi léty 1990 – 1994. Na počátku 90. let byla tato forma neziskové organizace jedinou v rámci českého neziskového sektoru. Z tohoto důvodu došlo k značnému nárůstu. Nadace se začaly objevovat v roce 1992, jejich vývoj měl rostoucí tendenci do roku 1997, kdy byla právní úprava zpřísněna. Od té doby jejich počet roste, ale značně pomalejším tempem, než při předchozí právní úpravě. Vývoj církevních právnických osob je možno charakterizovat jako konstantní s mírným poklesem. Křivky nadačních fondů a obecně prospěšných společností mají naopak spíše rostoucí charakter.

Aktuální počet neziskových organizací, který platí k červnu 2012, je znázorněn v grafu 2.

Graf 2 Počet NO k červnu 2012

Zdroj: vlastní zpracování dle: Neziskovky.cz

K červnu 2012 bylo v ČR evidováno 77 801 občanských sdružení, 458 nadací, 1 278 nadačních fondů, 2 183 obecně prospěšných společností a 4 348 církevních právnických osob. Z těchto výsledků plyne, že největší podíl v českém neziskovém sektoru stále zaujímají občanská sdružení a to se značným náskokem. Je jich více než 9 krát více než všech ostatních forem činnosti. Ty zaujímají v neziskovém sektoru přibližně 9,60%, zbytek je ovládán občanskými sdruženími.

4.2 Diakonie ČCE – Středisko křesťanské pomoci v Praze

4.2.1 Diakonie Českobratrské církve evangelické

Diakonie je zřizovatelem a mateřskou organizací Střediska křesťanské pomoci v Praze (dále jen SKP v Praze), a tak je na místě ji připomenout. Jedná se o křesťanskou organizaci, která nabízí zdravotní a sociální služby nejen lidem, kteří mají problémy dlouhodobého charakteru, ale i takovým, kteří jsou v nouzi nebo v krizové životní situaci. Zřizovatelem této organizace je, jak již vyplývá z názvu, Českobratrská církev evangelická (dále jen ČCE).¹⁴¹

¹⁴¹ DIAKONIE ČCE - SKP V PRAZE. *Výroční zpráva 2011*. Praha, 2012.

“Posláním Diakonie Českobratrské církve evangelické je organizovat, zajišťovat a poskytovat ve svých zařízeních sociální, zdravotní, pedagogickou a pastorační péči lidem, kteří se v důsledku věku, zdravotního postižení, nemoci, osamocení či ohrožení dostali do nepříznivé životní situace.”¹⁴²

Tato organizace je mateřská, zřizuje tedy další organizační jednotky, jejichž činnost je pak navzájem provázána. Mezi tyto jednotky se řadí nadace a nadační fondy, střediska, školské právnické osoby, servisní organizační jednotky, další zřizované organizační jednotky, organizační jednotky, které si zřizují střediska nebo přidružené organizace.¹⁴³

4.2.2 Vznik Střediska křesťanské pomoci v Praze

Následující podkapitola bude zaměřena na vznik organizační jednotky ČCE Diakonie, tedy SKP v Praze.

Tato jednotka má samostatnou právní subjektivitu, kterou získala v roce 1992. Již v této době existovalo SOS Centrum, pečovatelská služba a dobrovolníci též poskytovali sociálně poradenské a pastorační služby. Právě tyto jednotky vytvářely celek zvaný SKP v Praze. Dále následovalo rozšiřování poskytovaných služeb, stěhování do větších prostor a dostávání se do povědomí lidí.¹⁴⁴

4.2.3 Služby poskytované SKP v Praze¹⁴⁵

V současnosti SKP v Praze poskytuje zpravidla sociální služby, konkrétně služby sociální prevence a služby sociální péče.

Pod služby sociální prevence spadají azylové domy, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, služba následné péče („Dobroduš“) a krizová pomoc, kterou poskytuje SOS Centrum. Všechny tyto služby jsou registrovány „dle zákona 108/2002 Sb., o sociálních službách“.

Azylový dům pro matky s dětmi „EZER“ má za úkol pomoci osamělým matkám a jejich dětem vyrovnat se s krizovou situací, která bývá spojena nejčastěji se ztrátou bydlení, a následně ji vyřešit. Výhodou takového azylového domu je, že nedochází k rozdělení rodiny.

¹⁴² Diakonie ČCE – SKP v Praze. *Diakonie ČCE* [online]. 2013 [cit. 2013-01-28]. Dostupné z: <http://www.skp.diakonie.cz/onas/>

¹⁴³ Tamtéž

¹⁴⁴ DIAKONIE ČCE - SKP V PRAZE. *Výroční zpráva 2007*. Praha, 2008.

¹⁴⁵ Zpracováno dle: DIAKONIE ČCE - SKP V PRAZE. *Výroční zpráva 2011*. Praha, 2012.

Terénní sociální práce v ohrožených rodinách se poskytuje přímo v terénu, kde odborníci pomáhají rodinám v těžké krizové situaci řešit jejich problémy, aby se předešlo například odebrání dětí a jejich umístění do ústavní péče.

Následná péče „*Dobroduš*“ pomáhá těm, kteří mají dlouhodobé duševní onemocnění, co nejlépe se začlenit do společnosti. Vyškolení pracovníci pomáhají klientům zvládat běžné životní situace, navazovat vztahy s ostatními lidmi a učí je trávit aktivně volný čas.

Krizová pomoc je poskytována SOS Centrem. Jeho pracovníci mají za úkol poskytnout odbornou pomoc lidem v krizi, podpořit je, pomoci sehnat potřebné informace a pomoci vyřešit vzniklé problémy. Výhodou této služby je její nízkoprahovost, tedy dostupnost pro všechny.

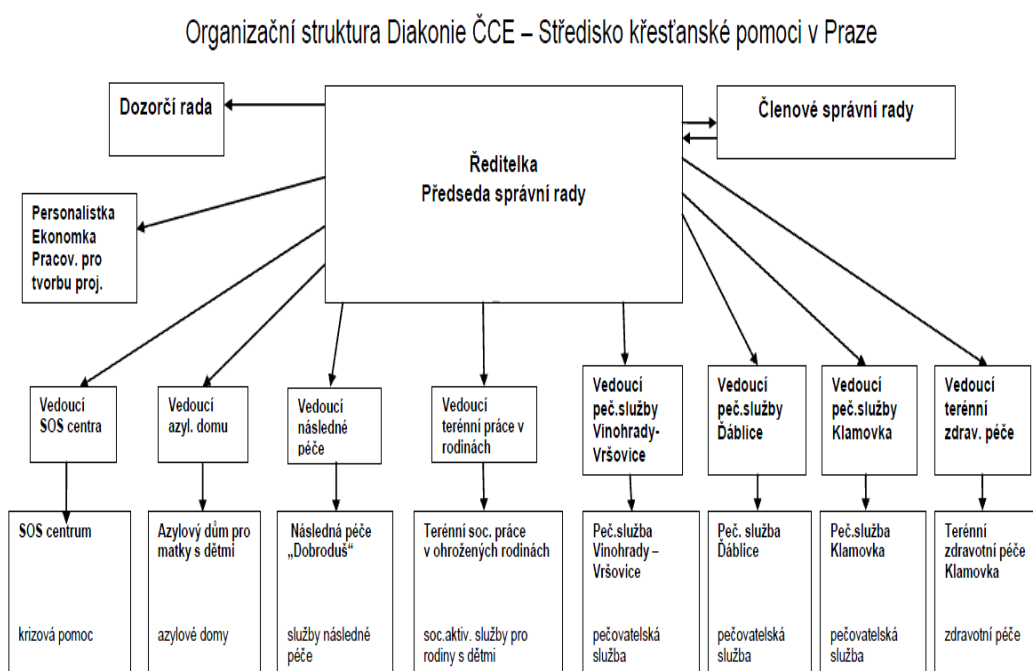
Služby sociální péče zajišťuje pečovatelská služba, která má své pobočky na několika místech v Praze a dále Terénní zdravotnická péče Klamovka.

Pečovatelské služby se soustředí vždy na určitou část Prahy. Tyto pečovatelské služby jsou v hlavním městě tři a poskytují sociální služby seniorům nebo ostatním, kteří nejsou dostatečně soběstační. Tato pomoc spočívá nejčastěji ve starání se o domácnost, nakupování, atp.

4.2.4 Organizační struktura SKP v Praze

Mezi statutární orgány SKP v Praze patří správní rada, dozorčí rada a ředitelka. Jednotlivé organizační jednotky Střediska řídí vedoucí. Obrázek 2 zobrazuje celou organizační strukturu této NO.

Obrázek 2 Organizační struktura SKP v Praze

Zdroj: Diakonie ČCE - SKP v Praze. *Výroční zpráva 2007*. Praha, 2008.

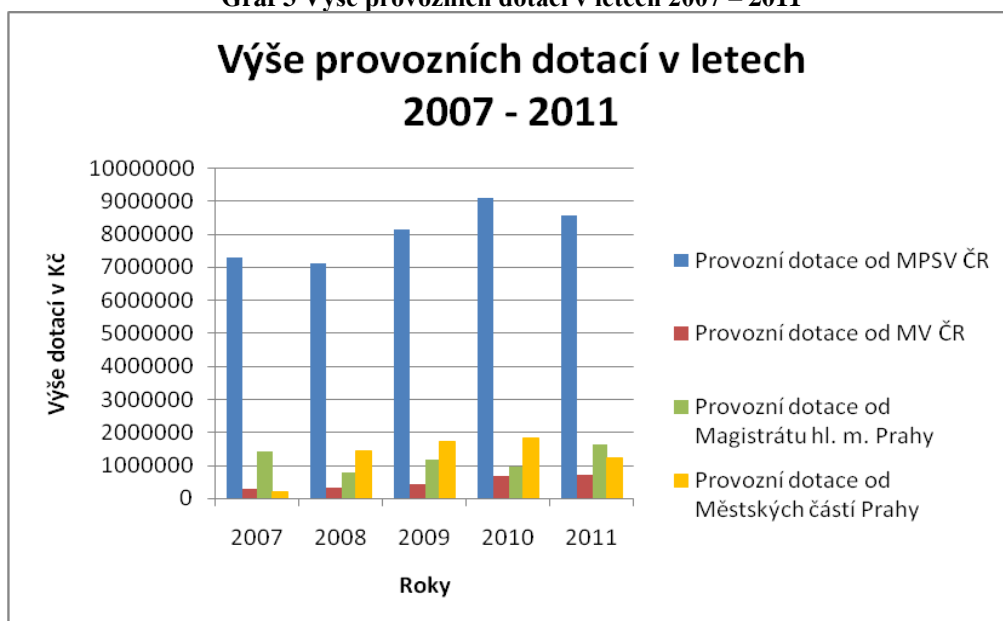
4.2.5 Zdroje financování

Jako většina neziskových organizací i SKP v Praze získává finanční prostředky na svou činnost od více zdrojů. Tyto zdroje financování jsou jak veřejné, tak neveřejné, přičemž první zmíněné jsou pro tuto neziskovou organizaci z hlediska zajištění činnosti organizace mnohem významnější.

Veřejné financování je tvořeno zejména dotacemi. SKP v Praze čerpá tyto dotace ze SR ČR, dále z rozpočtu Magistrátu hlavního města Prahy a z rozpočtů Městských částí Prahy. Sama NO považuje tyto zdroje za důležitější než zdroje neveřejné.

Následující graf znázorňuje výši provozních dotací v letech 2007 až 2011.

Graf 3 Výše provozních dotací v letech 2007 – 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle: Diakonie ČCE – SKP v Praze. *Výroční zpráva 2007, 2008, 2009, 2010, 2011.*

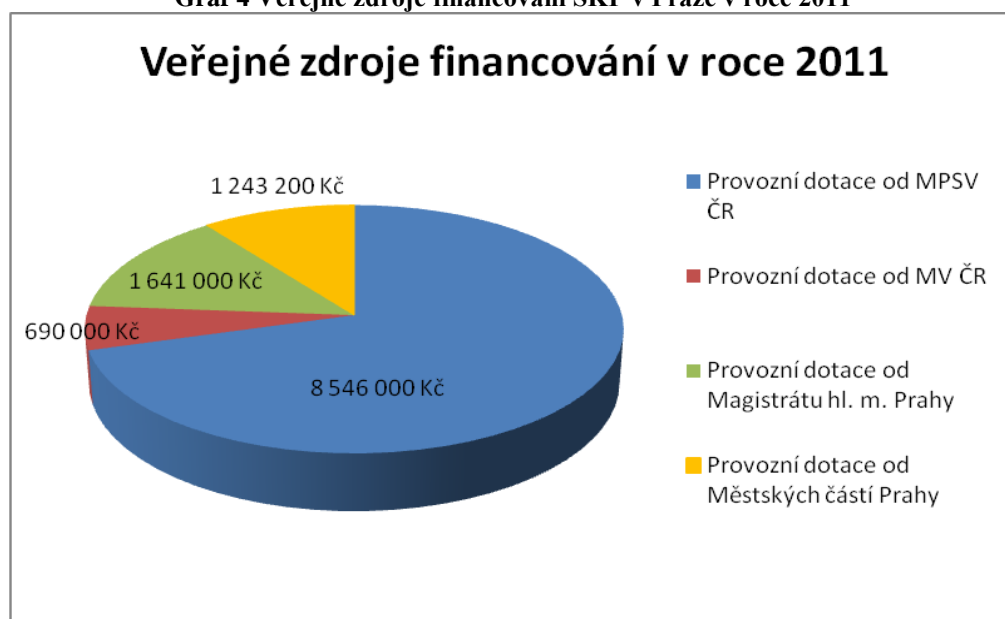
Graf naznačuje, že dominantním zdrojem financování za posledních pět let jsou dotace od MPSV ČR. Dá se tedy předpokládat, že tyto dotace budou i nadále hlavním zdrojem. Dotace ostatní jsou ve srovnání s těmi od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR (dále jen MPSV ČR) velmi nízké, ovšem jsou to rovněž důležité zdroje. V průběhu let dochází k jejich postupnému navyšování.

Nejdůležitějším zdrojem je tedy SR ČR, financování z tohoto zdroje převládá. Podmínkou financování z tohoto rozpočtu je registrace sociálních služeb (viz kapitola 4.2.3 – všechny sociální služby poskytované SKP v Praze jsou registrovány dle zákona č. 108/2002 Sb., o sociálních službách). Představitelka SKP v Praze v rozhovoru zmínila, že „částka, kterou NO získá formou dotace ze Státního rozpočtu, se pohybuje v průměru okolo 9 mil. za rok.“ Tyto provozní dotace poskytují MPSV ČR a MV ČR. Jak dále sdělila: „Dotace od MPSV ČR jsou konstantní, dochází k mírnému nárůstu. Dotace od MV ČR jsou více proměnlivé a ve srovnání s dotacemi od MPSV ČR značně nižší“.¹⁴⁶

Dotace z rozpočtů Magistrátu hl. města Prahy a Městských částí Prahy jsou rovněž jedním z důležitých finančních zdrojů. Provozní dotace z rozpočtů Městských částí Prahy byly významně nižší, od roku 2009 jsou přibližně stejně vysoké jako ty z rozpočtu Magistrátu hl. města Prahy a postupně je už začínají převyšovat.

¹⁴⁶ Plný text zobrazen v Příloze 2

Graf 4 Veřejné zdroje financování SKP v Praze v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle: Diakonie ČCE - SKP v Praze. *Výroční zpráva 2011*. Praha, 2012.

Graf 4 znázorňuje skladbu veřejných zdrojů financování v roce 2011. Nejvyšší dotaci poskytlo MPSV ČR, stejně jako v předchozích letech. Druhá největší dotace byla přijata od Magistrátu hl. m. Prahy. Městské části, které SKP v Praze podpořily v roce 2011, jsou Městská část Praha 1, Praha 2, Praha 3, Praha 5, Praha – Zličín, Praha 6, Praha – Ďáblice, Praha 8 a Praha 9.¹⁴⁷

SKP v Praze využívá také neveřejných zdrojů financování k zajištění veškeré své činnosti. Zdroje získané z veřejných rozpočtů doplňuje zejména o prostředky z nadací, od dárců, z vlastních příjmů a sbírek.

Z nadací, které podpořily SKP v Praze v roce 2011, je možno jmenovat Nadaci Terezy Maxové dětem, Nadaci Adra, Nadaci Dobrý skutek a také Nadační fond Václava a Livie Klausových. Tento způsob financování se společně s dárcovstvím řadí mezi nižší zdroje financování, avšak i tyto jsou pro organizaci potřebné.¹⁴⁸

Dárcovství je považováno touto neziskovou organizací z hlediska získávání peněžních prostředků za důležité i přesto, že „počet jednotlivých dárců kolísá“¹⁴⁹. V tomto

¹⁴⁷ DIAKONIE ČCE - SKP V PRAZE. *Výroční zpráva 2011*. Praha, 2012.

¹⁴⁸ DIAKONIE ČCE - SKP V PRAZE. *Výroční zpráva 2011*. Praha, 2012.

¹⁴⁹ Plný text zobrazen v Příloze 2

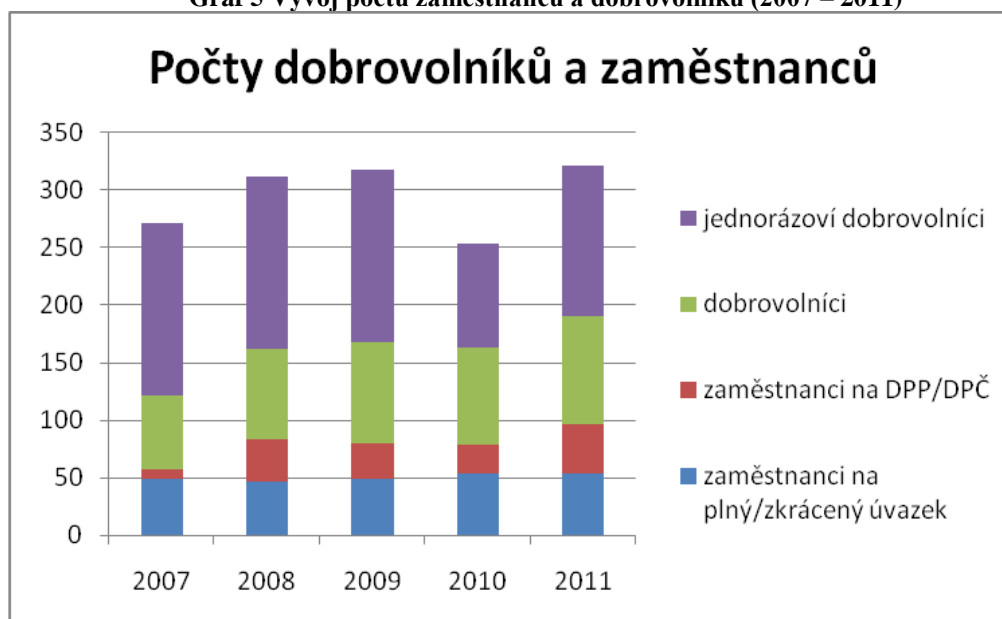
případě se jedná spíše o individuální dárcovství, firemní SKP v Praze nepovažuje za významný zdroj financování. Dárci dávají nejen finanční, ale i hmotné dary, někdy se jedná i o dary ze zahraničí (například od Čechů žijících v zahraničí).

Dobrovolnictví je určitou formou dárcovství. Dobrovolnická činnost je dlouhodobě využívanou formou zapojení lidí do neziskových organizací, tedy i do SKP v Praze. Dobrovolníci mají v této neziskové organizaci dlouhodobou tradici. Jak sami zaměstnanci říkají: „*Jsou pro jednotlivá pracoviště velkým přínosem nejen tím, že přinášejí nové nápady a optimismus, ale také šetří čas zaměstnanců, kteří se díky tomu mohou více věnovat odborné práci*“.¹⁵⁰ Dobrovolníci se zpravidla věnují informativním, organizačním, kontaktním a propagačním aktivitám, pomáhají v azylových domech, někteří v „*Dobroduši*“ a značný počet dobrovolníků je také v SOS Centru a přímo v rodinách. Tito dobrovolníci s organizací spolupracují dlouhodobě a musí být řádně proškoleni. Existují však i takoví, kteří vypomáhají jednorázově. To se týká především veřejných sbírek nebo některých propagačních akcí, kam jsou přizváni studenti z Evangelické akademie Praha, se kterou má SKP v Praze uzavřenou dohodu o spolupráci.

Následující graf zachycuje počty lidí, kteří jsou zaměstnáni v SKP v Praze na zkrácený nebo plný úvazek, na dohodu o provedení práce nebo o pracovní činnosti a také ukazuje vývoj počtu dobrovolníků a jednorázových dobrovolníků.

¹⁵⁰ Plný text zobrazen v Příloze 2

Graf 5 Vývoj počtu zaměstnanců a dobrovolníků (2007 – 2011)

Zdroj: vlastní zpracování dle: Diakonie ČCE – SKP v Praze. *Výroční zpráva 2007, 2008, 2009, 2010, 2011.*

Z grafu 3 vyplývá, že počet všech zaměstnanců se každým rokem zvyšuje. Největší skupinu lidí, podílejících se na chodu organizace, tvoří jednorázoví dobrovolníci, kteří spolupracují na jednotlivých akcích, například při pořádání veřejné sbírky. Aby tyto sbírky přinesly co největší zisk, je potřeba rozmístit velký počet dobrovolníků. Proto tvoří největší skupinu, přestože spolupracují jen velmi krátkodobě. Naopak nejmenší skupinou jsou zaměstnanci na dohodu o provedení práce nebo pracovní činnosti, i když počet těchto zaměstnanců se pomalu zvyšuje. Ti pracují nejčastěji jako psychologové, sociální pracovníci a zdravotní sestry.

SKP v Praze pořádá pravidelně veřejnou sbírku, jejíž výtěžek pravidelně putuje na financování SOS Centra – denní krizové služby Diakonie ČCE – SKP v Praze. Představitelka v rozhovoru uvedla: „*Je to již tradiční sbírka. Koná se jednou ročně a právě v tomto případě jsou nejčastěji zváni na pomoc jednorázoví dobrovolníci. Tito dobrovolníci oslovují kolemjdoucí, seznamují je s činností SOS Centra a žádají o příspěvek na jeho činnost.*“¹⁵¹ Organizace přiznává, že „*výnosy z těchto akcí jsou ve srovnání s těmi ostatními zcela zanedbatelné*“. Přesto tuto formu pomoci vítají.

V následující tabulce je přehled výnosů veřejné sbírky od roku 2007 do 2011.

¹⁵¹ Plný text zobrazen v Příloze 2

Tabulka 2 Výnosy z veřejné sbírky v letech 2007 – 2011

Rok	2007	2008	2009	2010	2011
Výnosy v Kč	41 958,50	46 513,50	45 756,50	26 963	17 705

Zdroj: vlastní zpracování dle: Diakonie ČCE – SKP v Praze. *Výroční zpráva 2007, 2008, 2009, 2010, 2011.*

Z tabulky vyplývá, že výnosy z veřejných sbírek mají nejdříve rostoucí tendenci, od roku 2009 pak spíše klesající. Patrný rozdíl je mezi lety 2009 a 2011. Roku 2009 se vybralo 45 756,50 Kč, tedy více než dvojnásobek částky, která byla vybrána o dva roky později.

„SKP v Praze získává příjmy také ze své vedlejší činnosti a to z činnosti lektorské,“ uvedla v rozhovoru zástupkyně organizace.¹⁵²

4.2.6 Náklady SKP v Praze

Z výnosů jsou hrazeny zejména služby, které SKP v Praze poskytuje. Mezi tyto náklady se řadí veškeré platby spojené s provozem těchto služeb. Z těchto nákladů patří mezi ty vyšší platby za spotřebovaný materiál, energie, plyn a vodu a platby za opravy a údržbu. Každý rok vznikají i náklady související s nákupem dlouhodobého hmotného majetku a tedy i odpisy. Tyto částky jsou ovšem relativně nízké.

Mezi další významnější část nákladů se řadí mzdy zaměstnancům a s nimi spojené odvody sociálního a zdravotního pojištění. Následující tabulka zachycuje náklady spojené se zaměstnanci v letech 2007 až 2011. Mzdové náklady zahrnují i ostatní osobní náklady, do nichž patří dohody o provedení práce a pracovní činnosti.

Tabulka 3 Náklady spojené se zaměstnanci v letech 2007 – 2011

Rok	2007	2008	2009	2010	2011
Mzdové náklady v Kč	7 610 714	7 342 165	7 940 659	8 796 116	8 940 843
Zdravotní poj. v Kč	643 438	642 834	693 059	766 864	773 425
Sociální poj. v Kč	1 866 560	1 859 579	1 689 448	2 130 242	2 153 549

Zdroj: vlastní zpracování dle: Diakonie ČCE – SKP v Praze. *Výroční zpráva 2007, 2008, 2009, 2010, 2011.*

¹⁵² Plný text zobrazen v Příloze 2

Protože jsou mzdové náklady včetně ostatních osobních nákladů nejvýraznější a s růstem zaměstnanců se každým rokem zvyšují, následuje graf, ve kterém je zobrazena výše těchto nákladů v letech 2007 až 2011.

Zdroj: vlastní zpracování dle: Diakonie ČCE – SKP v Praze. *Výroční zpráva 2007, 2008, 2009, 2010, 2011.*

Tento graf souvisí s grafem 3, ve kterém jsou údaje o počtu dobrovolníků a zaměstnanců. Graf 4 zobrazuje mzdové náklady, do kterých patří mzdy zaměstnanců na plný a poloviční úvazek a také zaměstnanců na dohodu o provedení činnosti nebo práce. Od roku 2007 do 2009 jsou tyto náklady více vyrovnané, počínaje rokem 2010 se patrně zvyšují. Tento jev lze přiřadit k nárůstu počtu zaměstnanců, zejména těch na dohody o provedení práce a pracovní činnosti. Pokud se bude počet zaměstnanců i nadále zvyšovat, budou pravděpodobně růst i mzdové náklady.

4.2.7 Výsledky hospodaření

Jako každá organizace i SKP v Praze dosahuje určitého výsledku hospodaření. V tabulce 3 jsou zachyceny celkové náklady, výnosy a výsledky hospodaření od roku 2007 do 2011.

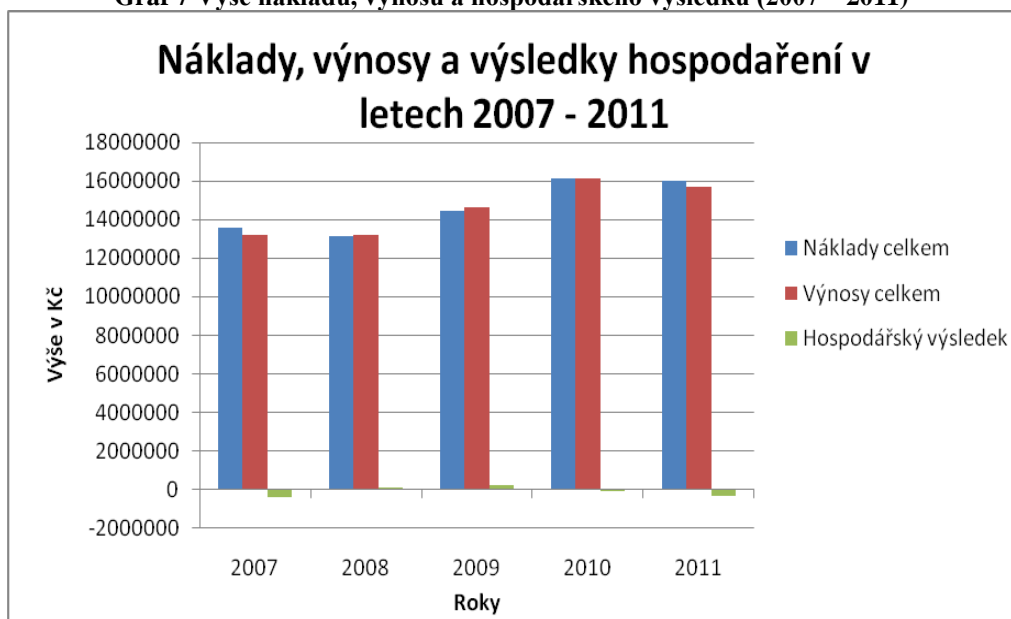
Tabulka 4 Celkové náklady, výnosy a výsledky hospodaření v Kč (2007 – 2011)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011
Náklady	13 576 445	13 111 801	14 431 744	16 100 086	15 981 595
Výnosy	13 224 323	13 216 278	14 653 135	16 101 328	15 688 255
Zisk/ztráta	-352 122	104 477	221 391	1 242	-293 340

Zdroj: vlastní zpracování dle: Diakonie ČCE – SKP v Praze. *Výroční zpráva 2007, 2008, 2009, 2010, 2011.*

Největší ztrátu ve sledovaných letech zaznamenalo SKP v Praze roku 2007 a byla poměrně značná. Následovaly tři roky, kdy se podařilo dosáhnout většího či menšího zisku. Rok 2011 byl opět ve znamení ztráty, která činila -293 340 Kč.

Pro přehlednost následuje graf, který zobrazuje údaje z tabulky 4, tedy výši nákladů, výnosů a hospodářského výsledku v jednotlivých letech.

Graf 7 Výše nákladů, výnosů a hospodářského výsledku (2007 – 2011)

Zdroj: vlastní zpracování dle: Diakonie ČCE – SKP v Praze. *Výroční zpráva 2007, 2008, 2009, 2010, 2011.*

Výsledky hospodaření SKP v Praze se odvíjejí od jejich nákladů a výnosů v jednotlivých letech. V roce 2007 náklady převýšily výnosy a proto došlo ke ztrátě. Jednalo se o největší ztrátu ve sledovaném období, činila -352 122 Kč. Rok 2008 znamenal výsledek hospodaření v podobě zisku, stejně tak rok 2009. Počínaje rokem 2010 došlo ke zvýšení zaměstnanců, tedy narostly i mzdové náklady. Současně dochází ke snižování některých provozních dotací a i přesto, že se jiné dotace zvyšují, nepokryjí ztrátu.

Faktorem, který ovlivňuje hospodářské výsledky z let 2010 a 2011, je také klesající výnos z veřejné sbírky.

4.2.8 Zhodnocení finančního hospodaření

Z výsledků uvedených v kapitole 4.2.7 se dá usuzovat, že finanční hospodaření SKP v Praze značně kolísá. Dotace ze SR ČR uvádí jako hlavní zdroj a přesto, že jsou vysoké, jejich pokles má určitý vliv na hospodářský výsledek. Ten je jako u každé jiné organizace ovlivňován ještě několika dalšími aspekty. Projevuje se také fakt, že organizace není sama schopna si zajistit prostředky v případě, kdy se i nepatrně sníží dotace ze SR ČR. Vzhledem k tomu, že organizace nevykazuje stabilní hospodářské výsledky a mírně zaostává ve financování činnosti z neveřejných zdrojů, budou v následující podkapitole navrženy možnosti k vylepšení finanční situace.

4.2.9 Návrhy na zlepšení hospodaření

Tato kapitola má navrhnout nové způsoby financování nebo inovaci těch stávajících, které by mohly pomoci SKP v Praze dosáhnout vyšších výnosů. Tyto návrhy byly vytvořeny, jelikož sama představitelka organizace považuje financování za „*velmi složité a náročné*“, nazývá jej dokonce jako „*neustálý krizový režim*“. Doporučení je zaměřeno na zdroje financování, protože navrhnout snížení nákladů by bylo velmi náročné a vyžadovalo by podrobnější analýzu.

Prvním opatřením, které by SKP v Praze mohlo přijmout, aby vylepšilo své financování, by mohlo být zaměstnání odborníka přes financování neziskových organizací, tedy fundraisera. Ten by se specializoval pouze na získávání finančních zdrojů. SKP v Praze by musela vyplácet další mzdu, fundraiser by však dokázal získat prostředky a tím by na svoji výplatu vydělal. V případě, že by organizace nechtěla fundraisera trvale zaměstnávat, bylo by dobré využít jeho znalostí alespoň prostřednictvím nějaké konzultace, semináře, apod. Osoba fundraisera má ve světě neziskových organizací jistě své opodstatnění a proto by určitě bylo vhodné s tímto odborníkem spolupracovat.

Další možností, která určitě souvisí se získáváním financí, je vylepšení propagace. Přestože má Diakonie dlouholetou tradici, je málo známá. Dnes najdeme všude plakáty a reklamy zaměřené nejen na NO. Takový způsob prezentace však nemusí být příliš věrohodný. SKP v Praze každý rok pořádá Jarmark u Ludmily, který má za úkol představit

činnost SKP v Praze, ale i dalších neziskových organizací.¹⁵³ Jelikož se tento Jarmark koná na jednom místě každý rok, není možné, aby bylo s aktivitou SKP v Praze seznámeno velké množství potenciálních dárců. Za účelem zvýšení propagace by bylo vhodné, aby se akce tohoto typu konala na více místech v Praze. Vzhledem k tomu, že se Jarmarku účastní víc neziskových organizací, mohly by se o jeho pořádání na různých prostranstvích podělit. Vhodné by bylo, kdyby se propagační Jarmark konal na rušných místech v centru Prahy, nejlépe na velkých náměstích, kde se koncentruje velké množství lidí. Konání dalších Jarmarků by bylo zřejmě organizačně i finančně náročné, ale dobrá a kvalitní propagace je při získávání finančních zdrojů zcela nepostradatelná. V souvislosti s propagací je možné oslovit nějakou známou osobnost, která by mohla organizaci pomoci s její prezentací navenek. Tímto by vlastně sama šla příkladem a lidé by ji mohli následovat. Nutností by zřejmě bylo, aby osobnost byla seriózní, důvěryhodná a schopná pomoci neziskové organizaci. Pokud by došlo ke zviditelnění SKP v Praze v očích občanů, mohlo by zaznamenat i nárůst počtu dobrovolníků. Mnoho mladých lidí by rádo pomáhalo lidem, kteří jejich pomoc potřebují. Pokud by zjistili, že například poblíž jejich bydliště je NO, ve které by mohli být užiteční, zajisté by se o možnost dobrovolnictví začali více zajímat.

Následující opatření se týkají neveřejných zdrojů financování, jelikož by bylo vhodné, aby se alespoň z části vyrovnaly výnosům ze zdrojů veřejných.

Zvýšit výnosy by mohlo pomoci rozšíření vlastní činnosti organizace. SKP v Praze sice provozuje lektorskou činnost, mohla by však poskytovat ještě další služby, ze kterých by měla zisk. Vzhledem k zaměření organizace na sociální služby by jednou z možností byla psychologická poradna pro děti. Zde by se nejednalo jen o děti z problémových rodin, ale i o ty, které mají nějaké problémy ve škole, ve vztazích, a to i přesto, že jejich rodiny nejsou dysfunkční. Dále by mohli pořádat tematické přednášky pro občany všech generací. Na přednáškách by lidé byli informováni, kde mohou získat pomoc, pokud se ocitnou v krizové situaci, nebo ještě lépe, jak této situaci předejít.

Co se týká dárcovství, zde jsou také možné určité změny. SKP v Praze získává dary hlavně od individuálních dárců. I když se přesně neví, zda převažuje počet náhodných nebo pravidelných dárců, jsou to zřejmě povětšinou ti, kdo organizaci dobře znají. V této oblasti by bylo dobré, kdyby SKP v Praze využilo možnosti dárcovské sms (dále jen DMS). Tato možnost je vhodná právě pro individuální dárcy, kteří chtějí alespoň nějakou

¹⁵³ Diakonie ČCE - SKP v Praze. *Výroční zpráva 2011*. Praha, 2012.

menší částkou podpořit neziskovou organizaci. Právě to může být rozhodující pro mnoho lidí, kteří organizaci a její činnost ani nemusí pořádně znát, ale možnost přispět nízkou částkou je pro ně ideální.

Podle samotného SKP v Praze není firemní dárcovství významný zdroj financování. Některé větší firmy by ovšem mohly být velmi dobrým dárcem a poskytnout finanční pomoc. Návrhem by mohlo být vytvoření seznamu firem se sídlem nebo pobočkou v Praze, nebo využít stávajících, které jsou k dispozici na internetu. Tyto databáze by měly určitě obsahovat veškeré kontaktní údaje, které by byly následně využity k oslovování jednotlivých firem. Toto oslovování by měli vykonávat vyšší představitelé organizace, jelikož je potřebné, aby NO působila věrohodně a seriózně. Podobnou formou by mohl být navázán kontakt i s dalšími nadacemi a nadačními fondy, které by mohly přispět na fungování SKP v Praze.

Vítězek z veřejných sbírek je nevelkým výnosem, ale pokud by se sbírka pořádala častěji, například jednou za tři měsíce, tento výnos by se jistě zvýšil. Stále by mohla být jedna tradiční veřejná sbírka, ovšem byla by doplněna o další tři, na jejichž organizaci by se mohli opět podílet dobrovolníci. Ti by, jako v případě sbírky, kterou pořádá SKP v Praze nyní, šířili informace o této neziskové organizaci, o jejím poslání a činnostech a vybírali od dárců příspěvky. Toto je další doporučení, jak by se daly zvýšit výnosy.

Jako poslední návrh, jak zvýšit výnosy, je možné uvést členské příspěvky. Jelikož SKP v Praze tyto příspěvky nemá, bylo by dobré uvažovat, zda by nebylo výhodné je zavést a v jaké výši. Vedení organizace by o tomto muselo rozhodnout a členové NO by pak platili roční příspěvky, zřejmě nejlépe v řádu sto korun. Je však otázkou, zda by tento výnos nebyl příliš zanedbatelný pro organizaci a příliš náročný výdaj pro členy.

5 Závěr

Cílem teoretické části této bakalářské práce bylo definování neziskového sektoru v ČR z hlediska právní úpravy, dále jeho postavení v rámci národního hospodářství, vymezení etap jeho vývoje a také definování jednotlivých forem činnosti. Dílčím cílem bylo také vymezení způsobů financování, které je pro neziskový sektor často velmi složité. Zahrnuje možnost čerpat z veřejných a neveřejných zdrojů. Cílem praktické části bylo zmapování vývoje neziskového sektoru a také rozbor konkrétní NO, zaměřený na způsoby financování.

Neziskový sektor byl charakterizován na základě definice RVNNO. Ta neziskový sektor definuje jako prostor, který je tvořen organizovanými, soukromými, samosprávnými a dobrovolnými organizacemi, které musí dosažený zisk používat pouze na svou činnost. Neziskový sektor je součástí národního hospodářství, z tohoto hlediska se jedná o soukromý a veřejný neziskový sektor a také sektor domácností. Tato práce se zaměřila na organizace soukromého neziskového sektoru, který využívá spíše soukromých zdrojů financování, ale zároveň může užívat finance z veřejných zdrojů. Tyto organizace jsou v literatuře nazývány také jako NNO. Vstupem do EU dala ČR prostor neziskovému sektoru, aby se rozšířil i do zahraničí a mohl získávat i zdroje z jiných států. EU přitom nestanovila žádnou legislativu, kterou by se měly NO členských států řídit. Záleží tedy na každém státu, jaké právní úpravy neziskového sektoru využije. Společný prostor EU je pro NO výhodný, mohou navzájem spolupracovat, tedy ne jen na úrovni svého státu. Tento vztah mezi organizacemi je často definován jako „*partnerský*“. Pro pochopení současného stavu neziskového sektoru je důležitý jeho historický vývoj. Ten byl ve 20. století značně ovlivněn totalitními režimy, které na území dnešní ČR vládly. K návratu k tradici, která sahá až do dob Národního obrození, došlo až v roce 1989, kdy se NO dočkaly obnovy. NO jsou vymezeny zákonem o dani z příjmu. V této práci bylo využito užšího pojetí, podle kterého se do neziskového sektoru řadí občanská sdružení, nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti a církevní právnické osoby. Těmito organizacemi se rovněž zabývá RVNNO z důvodu toho, že jim chce pomoci, protože jsou relativně nové v rámci národního hospodářství. Do legislativního rámce, který ovlivňuje NNO, patří zákony, které upravují jednotlivé právní formy, dále zákon o veřejných sbírkách nebo také o dobrovolnické službě, který chrání postavení dobrovolníků. S otázkou financování má dnes

potíž ledaktera firma. NNO mají možnost čerpat z veřejných i neveřejných zdrojů, kdy získávání neveřejných financí je pro mnoho organizací složité. Zdroje neveřejného financování tvoří zejména nadace, dárci, dále to mohou být příjmy z vlastní činnosti, členské příspěvky a také zvýhodnění daňová nebo poplatková. Poslední zmíněná osvobozují NO od platby některých poplatků, jedná se například o poplatky správního a soudního charakteru.

Praktická část byla zaměřena na zjištění vývoje neziskového sektoru za období 1990 – 2012. Zde bylo zjištěno, že za všechna sledovaná období se nejčastěji vyskytují občanská sdružení. Tento fakt byl ovlivněn právními úpravami, které se během sledovaného období měnily. Občanská sdružení bylo možno zakládat jako první, díky jejich snadnému založení, ale i zrušení jsou dodnes velmi oblíbenou formou. Již v roce 1990 bylo v rámci československého neziskového sektoru 3 879 občanských sdružení. V té době ještě žádná jiná forma NO neexistovala. První právní úprava nadací se objevila až v roce 1992. Již koncem tohoto roku bylo evidováno 1551 nadací. Další část soukromého neziskového sektoru obsadily, na základě příslušného zákona, obecně prospěšné společnosti v roce 1996. Rok 1997 byl mezníkem v existenci nadací. Stávající právní úprava byla zpřísněna a v platnost vstoupil nový zákon o nadacích a nadačních fondech. Nadacím byla nově stanovena povinnost o výši nadačního jmění. To musí dosahovat alespoň 500 000 Kč. Z tohoto důvodu značně ubylo nadací, z 5 238 jich zůstalo pouhých 55. Naopak vznikla další právní forma NO, tedy nadační fond. Rok 2002 změnil právní úpravu církevních právnických osob a náboženských společností. Od té doby jsou tyto NO evidovány. Vzhledem k jejich vývoji lze konstatovat, že jejich počet klesá a klesat zřejmě i bude. Naproti tomu počty ostatních forem se rok od roku zvyšují. Faktorem, který tento nárůst zřejmě zastaví, bude nový občanský zákoník, který se stane účinným 1. 1. 2014. Obecně platí, že by měl spíše rozšiřovat formu a ne klást organizacím překážky. Dle tohoto zákona mají však být občanská sdružení zrušena a nahrazena spolky. Obecně prospěšné společnosti se počínaje rokem 2014 nebudou moci zakládat. Jejich počet se již nebude zvyšovat, stávající organizace budou moci zůstat. Otázkou je, jaké budou mít podmínky a jak pro ně bude výhodné zůstat v této formě součástí neziskového sektoru.

K dokreslení obrazu činnosti neziskového sektoru byla zvolena NO církevního zaměření s možností čerpat poznatky z praxe. Jednalo se o SKP v Praze, které je organizační jednotkou Diakonie ČCE. SKP v Praze je neziskovou organizací, která svým

klientům poskytuje služby sociální prevence a péče. Do těchto služeb patří azylové domy, denní krizové centrum, služby následné péče, aj. Zde bylo zjišťováno především financování činnosti v porovnání s náklady. Tato organizace využívá veřejných i neveřejných zdrojů k financování. Veřejný zdroj, tedy SR ČR je pak základním zdrojem, bez kterého by organizace jen stěží zvládala financovat svou činnost. V roce 2011 tvořily dotace ze SR ČR 76,2% z veřejných zdrojů. Tento zdroj je dominantním i vzhledem k neveřejným zdrojům financování. Ty byly zhodnoceny jako nedostatečné. Výnosy z veřejné sbírky konané v roce 2011 činily 17 705 Kč. Z tohoto pohledu jsou tyto výnosy zanedbatelnou částkou. Proto by bylo vhodné, zamyslet se nad vylepšením financování z neveřejných zdrojů. V návrzích na zlepšení opatření bylo navrženo několik možností, které by mohly financování z neveřejných zdrojů podpořit. Jednou z alternativ je zaměstnání fundraisera, tedy člověka, který se specializuje na získávání prostředků na činnost. Pro organizaci by to znamenalo náklad v podobě fundraiserovy mzdy, ale jeho práce a schopnost získat nové zdroje financování by tento náklad jistě pokryly. Pozice fundraisera má v neziskových organizacích své opodstatnění a pokud organizace nechce řešit problémy s nedostatkem financí, měla by tuto osobu zaměstnat. Dalším zlepšením by mělo být zvýšení propagace. I přes dlouholetou tradici Diakonie ČCE není tato církevní organizace veřejnosti příliš známa. Její zviditelnění by mohlo přinést nové možnosti. Příliv financí by zajistilo také rozšíření vlastní činnosti, kdy by mohla organizace poskytovat obdobné služby, které poskytuje lidem v krizi, i ostatním lidem. Tyto služby by mohly sloužit dětem s problémy ve škole nebo v mezilidských vztazích. Dále by organizace mohla poskytovat tematické přednášky preventivního charakteru. Zvýšení firemního dárcovství, zavedení DMS a častější pořádání veřejných sbírek jsou také možnosti, které by bylo vhodné zvážit, pokud by organizace chtěla mít vyšší výnosy z neveřejných zdrojů.

Tato doporučení byla organizaci navržena a nyní záleží na ní, zda je přijme a pokusí se financování z neveřejných zdrojů zvýšit. Je na místě, aby stále čerpala dotace ze SR ČR, z důvodu, že jsou vysoké a pomáhají pokrývat vzniklé náklady. Potřebné by bylo také zvýšit neveřejné zdroje financování, díky kterým by mohla dosahovat ještě větších výnosů a tím by mohla zvýšit propagaci nebo také zlepšit stávající služby, počet zaměstnanců, apod.

6 Seznam použitých zdrojů

Literatura:

- BAČUVČÍK, Radim. *Marketing neziskových organizací*. 1. vyd. Zlín: VeRBuM, 2011, 190 s. ISBN 978-80-87500-01-9.
- BOUKAL, Petr, VÁVROVÁ, Hana, NOVOTNÝ, Jiří. *Ekonomika a řízení neziskových organizací: Pracovní sešit*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2003, 66 s. ISBN 80-245-0604-1.
- ČEPELKA, Oldřich. *Průvodce neziskovým sektorem Evropské unie*. 1. vyd. Liberec: Omega, 2003, 135 s. ISBN 80-902376-3-0.
- DEVEROVÁ, Lenka et al. *Společenský a legislativní rámec neziskového sektoru*. Praha: Agnes, 2008, 154 s. ISBN 978-80-903696-2-7.
- HLOUŠEK, Jan. *Právní minimum pro pracovníky neziskových organizací (a nejen pro ně)*. 1. vyd. Hradec Králové: Občanské poradenské středisko, 2000, 72 s. ISBN 80-902749-2-7.
- HYÁNEK, Vladimír, ŠKARABELOVÁ, Simona, ŘEŽUCHOVÁ, Markéta. *Rozbor financování nestátních neziskových organizací z vybraných veřejných rozpočtů: metody, problémy, řešení*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2005. 40 s. ISBN 80-239-5262-5.
- Průvodce neziskovým právem: 1. díl*. 1. vyd. Praha: ICN - Informační centrum nadací a jiných neziskových organizací, 1996, 167 s. ISBN 80-238-0042-6.
- REKTOŘÍK, Jaroslav et al. *Ekonomika a řízení neziskových organizací*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 118 s. ISBN 80-210-1810-0.
- REKTOŘÍK, Jaroslav et al. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2010, 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.
- ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Úspěšná nezisková organizace*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, 155 s. ISBN 978-80-247-4041-6.
- ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: Sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, 2005, 52 s. ISBN 80-239-4057-0.

Internetové zdroje:

- Aktualizovaná statistika počtu NNO v letech 1990-2012. *NEZISKOVKY.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-02-07]. Dostupné z [www: http://www.neziskovky.cz/data/stat_NNO_tabulka_1990_2012txt12780.pdf](http://www.neziskovky.cz/data/stat_NNO_tabulka_1990_2012txt12780.pdf)
- BOUKAL, Petr. Vícezdrojové financování kulturních organizací. *Ekonomika a management* [online]. 2011, roč. 2011, č. 4 [cit. 2012-10-08]. ISSN 1802-8934. Dostupné z: <http://www.ekonomikaamanagement.cz/cz/clanek-vicezdrojove-financovani-kulturnich-organizaci-.html>
- Dárcovství a sponzoring. *Kolečka na cestách* [online]. 2011 [cit. 2012-10-04]. Dostupné z: <http://koleckanacestach.cz/component/content/article/17-darcovstvi-a-sponzoring>
- Diakonie ČČE – SKP v Praze. *Diakonie ČČE* [online]. 2013 [cit. 2013-01-28]. Dostupné z: <http://www.skp.diakonie.cz/onas/>
- Financování neziskových organizací: Financování nestátních neziskových organizací. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2012 [cit. 2012-10-05]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/nezisk_organizace.html
- HYÁNEK, Vladimír, ROSENMAJER, Tomáš. Ekonomické výsledky neziskových organizací v ČR. In: *Centrum pro výzkum neziskového sektoru* [online]. 2004 [cit. 2012-07-20]. Dostupné z: http://www.e-cvns.cz/publikace/analyzy_a_studie/25
- MÜLLER, Jiří. *Neziskový sektor sledovaný Radou vlády pro nestátní neziskové organizace*. [online]. 2012 [cit. 2012-12-04]. Dostupný z [www: http://www.e-cvns.cz/show_prispevek.php?id=4&saveasname=muller.pdf](http://www.e-cvns.cz/show_prispevek.php?id=4&saveasname=muller.pdf)
- Zpráva o stavu neziskového sektoru v České republice v roce 2010. In: *Neziskovky.cz* [online]. 2011 [cit. 2012-09-20]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/data/Zprava_o_stavu_NS_2010txt11805.pdf
- NEVŘALOVÁ, Jana. Struktura národního hospodářství. In: *Internetový portál COPTTEL* [online]. 2012 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://coptel.coptkm.cz/index.php?action=2&doc=32301&instance=2>
- Neziskový sektor. *Czech.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://www.czech.cz/cz/Podnikani/Ekonomicka-fakta/Neziskovy-sektor>
- Občanská sdružení. *Obcanskasdruzeni.cz - Občanská sdružení* [online]. 2012 [cit. 2012-05-27]. Dostupné z: <http://www.obcanskasdruzeni.cz/obcanska-sdruzeni>

- PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Vladimíra. Určité aspekty právní úpravy nadací v České republice, ve Francii, v Německu a v Rakousku. *Epravo.cz* [online]. 2010 [cit. 2012-05-29]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/urcite-aspekty-pravni-upravy-nadaci-v-ceske-republice-ve-francii-v-nemecku-a-v-rakousku-64226.html>
- ŠTRUBLOVÁ, Jana. *Činnost a financování pedagogicko-psychologických poraden* [online]. Brno, 2010 [cit. 2013-01-28]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/251375/esf_b/. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko – správní fakulta. Vedoucí bakalářské práce Markéta Páleníková.
- VAJDOVÁ, Tereza. *Zpráva o neziskovém sektoru v ČR 2004*. [online]. 2012 [citováno 2012-04-17]. Dostupný z [www:](http://www.institutumeni.cz/res/data/002/000331.pdf) <http://www.institutumeni.cz/res/data/002/000331.pdf>
- Zákon č. 40/1964 Sb. *Zákony ČR onLine* [online]. [2012] [cit. 2012-10-05]. Dostupné z: <http://www.zakonycr.cz/seznamy/040-1964-sb-obcansky-zakonik.html>
- Zákon č. 218/2011 Sb. *Portál veřejné správy* [online]. 2013 [cit. 2013-01-22]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=74563&recShow=0&fulltext=&nr=218~2F2011&part=&name=&rpp=15#parCnt>
- Zákon o církvích a náboženských společnostech. *Zákony online* [online]. [2012] [cit. 2012-06-15]. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s96&q96=36>
- Zákon o dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí: Předmět daně. *Portál veřejné správy* [online]. 2013 [cit. 2013-01-07]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=40081&recShow=5&nr=357~2F1992&rpp=15#parCnt>
- Zákon o dani z nemovitostí: Osvobození od daně. *Portál veřejné správy* [online]. 2013 [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=40062&recShow=3&fulltext=&nr=338~2F1992&part=&name=&rpp=15#parCnt>
- Zákon o dobrovolnické službě. *Dobrovolnik.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-11-08]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/mporadna/zakon-o-dobrovolnicke-sluzbe/>
- Zákon o nadacích a nadačních fondech (zákon č. 227/1997 Sb.). *Zákony online* [online]. 2010 [cit. 2012-05-29]. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s143&q143=all>

- Zákon o o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů. *Portál veřejné správy* [online]. 2012 [cit. 2013-06-18]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=43270&fulltext=&nr=&part=&name=z~C3~A1kon~20o~20obecn~C4~9B~20prosp~C4~9B~C5~A1n~C3~BDch~20spole~C4~8Dnostech&rpp=15#local-content>
- Zákon o sdružování občanů. *Podnikatel.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-05-27]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-83-1990-sb-o-sdruzovani-obcanu/>
- Zákon o správních poplatcích. *Portál veřejné správy* [online]. 2013 [cit. 2013-01-22]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=58613&fulltext=&nr=634~2F2004&part=&name=&rpp=15#local-content>
- Ziskový a neziskový sektor. *CEED* [online]. 2011 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: http://www.ceed.cz/podnikani/14_ziskovy_a_neziskovy_sektor.htm
- Změny v legislativě pro NNO. *Spiralis* [online]. [2012] [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.spiralis-os.cz/index.php/zmeny-v-legislative-pro-nno>

Výroční zprávy:

- DIAKONIE ČCE - SKP V PRAZE. *Výroční zpráva 2007*. Praha, 2008.
- DIAKONIE ČCE - SKP V PRAZE. *Výroční zpráva 2008*. Praha, 2009.
- DIAKONIE ČCE - SKP V PRAZE. *Výroční zpráva 2009*. Praha, 2010.
- DIAKONIE ČCE - SKP V PRAZE. *Výroční zpráva 2010*. Praha, 2011.
- DIAKONIE ČCE - SKP V PRAZE. *Výroční zpráva 2011*. Praha, 2012.

7 Příloha č. 1 – Seznam grafů, obrázků a tabulek

Seznam grafů:

Graf 1 Vývoj NNO v letech 1990 – 2012.....	43
Graf 2 Počet NO k červnu 2012.....	44
Graf 3 Výše provozních dotací v letech 2007 – 2011.....	48
Graf 4 Veřejné zdroje financování SKP v Praze v roce 2011	49
Graf 5 Vývoj počtu zaměstnanců a dobrovolníků (2007 – 2011).....	51
Graf 6 Výše mzdových nákladů v letech 2007 – 2011	53
Graf 7 Výše nákladů, výnosů a hospodářského výsledku (2007 – 2011).....	54

Seznam obrázků:

Obrázek 1 Členění národního hospodářství (Pestoff).....	18
Obrázek 2 Organizační struktura SKP v Praze	47

Seznam tabulek:

Tabulka 1 Počet NNO v letech 1990 – 2012	41
Tabulka 2 Výnosy z veřejné sbírky v letech 2007 – 2011	52
Tabulka 3 Náklady spojené se zaměstnanci v letech 2007 – 2011	52
Tabulka 4 Celkové náklady, výnosy a výsledky hospodaření v Kč (2007 – 2011).....	54

8 Příloha č. 2 – Rozhovor se zástupkyní SKP v Praze

Dne 6. 2. 2013 byl proveden standardizovaný rozhovor s paní Mgr. Věrou Víchovou, která má v SKP v Praze na starosti komunikaci s médii a dárci.

Rozhovor byl autorizován a bylo povoleno jeho zveřejnění v plném rozsahu pro účely sepsání bakalářské práce.

Kdo má v SKP na starosti financování?

V. V.: V organizaci nemáme fundraisera, o financování se starají někteří zaměstnanci SKP.

Financujete činnost z více zdrojů?

V. V.: Ano, využíváme vícezdrojové financování. Některé zdroje jsou ale pro nás významnější a některé méně.

Převládá v SKP financování z veřejných nebo spíše neveřejných zdrojů?

V. V.: V naší organizaci převládá financování ze SR ČR, provozní dotace dostáváme i z rozpočtu hl. m. Prahy a z městských částí. Zbytek jsou zdroje ostatní.

Dostáváte dotace ze státního rozpočtu. Které instituce Vám je poskytují?

V. V.: Jsou to MPSV ČR a MV ČR.

Můžete posoudit, zda se za posledních 5 let spíše snížily, zvýšily, nebo jsou dotace stejné?

V. V.: Dotace z MPSV ČR jsou více méně stejné, spíše by se dalo říct, že dochází k jejich mírnému zvýšení. U dotací od MV ČR je to proměnlivé. Například loni nám skončil jeden projekt, a proto letos dostaneme nižší dotaci.

Jsou pro Vás zdroje veřejné důležitější než ty neveřejné?

V. V.: Ano, je to tak. Převládá financování ze SR ČR. My musíme mít registrované sociální služby, které poskytujeme. To je totiž podmínka financování z tohoto rozpočtu. Částka, kterou nám poskytnou ve formě dotací, se pohybuje okolo 9 mil. za rok. Ostatní zdroje, které máme k dispozici, jsou nadace, vlastní činnost, výnosy z veřejné sbírky a dary.

Čerpáte finanční prostředky také z EU?

V. V.: V současné době ne, naposledy jsme čerpali z EU v roce 2007.

Dokázala byste posoudit, jak významné je pro SKP dárcovství?

V. V.: Dárcovství je pro nás jistě důležité.

Převládá spíše dárcovství firemní, nebo individuální?

V. V.: Rozhodně převládá individuální.

Máte informaci, jak je to s počtem individuálních dárců? Klesá jejich počet, nebo naopak stoupá?

V. V.: Přesnou informaci nemám, přesto mohu říci, že jejich počet kolísá. Nedá se říct, že by klesal nebo stoupal. Je to proměnlivé.

Víte, jestli převládá počet dárců náhodných nebo těch pravidelných?

V. V.: To opravdu nevím.

Dávají dárci spíše dary hmotné nebo finanční? A které vy jako NO více oceníte?

V. V.: Dárci nám poskytují oba druhy darů. Vděční jsme za všechny dary, pokud je to dar hmotný, záleží na tom, co to je. Ale opravdu jsme rádi za každý dar.

Dostáváte také dary ze zahraničí?

V. V.: Ze zahraničí občas.

Je pro SKP v Praze významným zdrojem také firemní dárcovství?

V. V.: Ne, tento způsob dárcovství pro nás není důležitý.

Financujete činnost z členských příspěvků?

V. V.: Bohužel, členské příspěvky v organizaci nemáme.

Provozujete nějakou vlastní činnost, která by Vám přinesla zisk?

V. V.: Ano, zisk máme z lektorské činnosti.

Pořádáte veřejné sbírky?

V. V.: Ano, pořádáme.

Konají se tyto sbírky pravidelně? Kolikrát do roka?

V. V.: Konají se pravidelně již několik let, veřejná sbírka probíhá jednou ročně. Je to taková tradiční sbírka.

Jsou výnosy z této sbírky vysoké?

V. V.: Nikoli, jsou zcela zanedbatelné.

Pomáhají Vám s veřejnou sbírkou také dobrovolníci?

V. V.: Ano, pomáhají. Bez nich by to nešlo.

Můžete říct něco víc o těchto dobrovolnících?

V. V.: Jedná se o studenty. S jejich školou máme dohodu o spolupráci. Tyto studenty nabíráme jednorázově, spolupracují s námi pouze na těchto akcích.

Jak vnímáte ostatní dobrovolníky, kteří spolupracují pravidelně?

V. V.: Rozhodně jsou pro jednotlivá pracoviště velkým přínosem. Přinášejí nové nápady a optimismus, kterého se občas nedostává, ale také šetří čas zaměstnanců, kteří se díky tomu mohou více věnovat odborné práci. Jejich role v naší organizaci je velmi důležitá. Navíc mají dobrovolníci u nás dlouholetou tradici.

Můžete na závěr říct, na který ze zdrojů financování se SKP spoléhá nejvíce?

V. V.: Jak jsem už naznačila, je to SR ČR. Je to náš hlavní zdroj.

Jaký je Váš názor na financování NO v roce 2013? Myslíte, že je to složitější, nebo jednodušší, než dříve, např. díky moderním komunikačním technologiím?

V. V.: Nemyslím, že je to jednodušší. Financování jakékoli neziskové organizace je velmi složité a náročné. Je to neustálá nejistota a krizový režim.

Děkuji Vám za rozhovor.